

පුනානුමෝදනාව

මහත් විරියයෙන් යුක්තව පිරිසිදු ත්‍රිපිටක බුදු දහම අවබෝධ කර ගනිමින්, අප කෙරෙහි වූ මහත් අනුකම්පාවෙන් දේශනා කරන, අති පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්ස,

ඔබ වහන්සේ විසින් 2013 වර්ෂයේ නිකිණි පුන් පොහෝ දින ලබුනෝරැකන්ද ආරණ්‍ය සේනාසනයේදී කරන ලද මෙම ධර්ම දේශනය, දේශනා කිරීමෙන් ඔබ වහන්සේ විසින් රැස්කර ගන්නා වූ කුසල සම්භාරයද, නිවන් මඟ වඩන පින්වත් පිරිස කෙරෙහි කරුණාවෙන් එම ධර්ම දේශනය මෙසේ ලිඛිත මාධ්‍යයට නංවා ධර්ම දානයක් ලෙස බෙදා දෙන්නට අවසර ලබා දීමෙන් ජනිත කුසල සම්භාරයද,

- ඔබ වහන්සේගේ ආදරණීය පියාණන් වූ මිය ගිය ඔබ්නමුණි විත්තානන්ද මහතාට අනුමෝදන් කරමු. එතුමන් දුක් ඇති ස්ථානයක ඉපදී සිටිනම් එයින් අත මිදී සැප ඇති ස්ථානයකට පත්වී උතුම් වූ නිවනින් සැනසේවා!
- ඔබ වහන්සේගේ සුපීවත්ව සිටින ආදරණීය මෑණියන් වන මානෙල් කුසුම් පෙරේරා මහත්මියටද, නිදුක්, නිරෝගි සුවපත් භාවය හා දීර්ඝායුෂ ලැබේවා! සසර දුකින් අතමිදීම සඳහා වූ උතුම් ධර්මාවබෝධය ලැබේවා!
- ලබුනෝරැකන්ද ආරණ්‍ය සේනාසන වාසී සියළුම ස්වාමීන් වහන්සේලාගේ මිය ගිය දෙමාපියනටද මේ පින් අනුමෝදන් කරමු. සසර දුකින් අත මිදී උතුම් නිවනින් සැනසීම ලැබේවා!
- ආරණ්‍ය සේනාසන වාසී සියළුම භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ සුපීවත්ව සිටින දෙමාපියනට නිදුක් නිරෝගි සුවපත් භාවය හා දීර්ඝායුෂ ලැබේවා! උතුම් ධර්මාවබෝධයම වේවා!

- විශ්වය පුරාවට මෙම උතුම් දහම දැන දැක මග වඩන සන් පුරුෂ පින්වත් සිව්වනක් පිරිසටත්
- ලෝකයත් සම්බුද්ධ ශාසනයත් ආරණ්‍ය සේනාසනයත් සුරකින සියළුම සමයදෘෂ්ඨික දෙව් දේවතාවනුත් වහන්සේලාටත්

සසර දුකින් මිදී උතුම් නිවහින් සැනසීම සඳහාම මෙම පුණ්‍ය කර්මයම හේතු උපනිශ්‍රය වේවා!

මෙය ලබුනෝරුව කන්ද ආරණ්‍ය සේනාසනයෙහි අති පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේගේ දේශනයක් ලිඛිත මාධ්‍යයෙන් ඔබ අතට පත් කිරීමකි. දේශන විලාශයේ එන හඬ හැසුරුම් කියවීමේදී හමු නොවන ඛැවින් ගැටළු සහගත තැන් ඔබට හමු විය හැකිය.

එහෙත් මෙයින් ලබා ගත හැකි ධර්මාවබෝධය අති විශාල ඛැවින් ප්‍රවේශමෙන් කියවා තේරුම් ගන්නට උත්සාහ කරන මෙන් කාරුණිකව ඉල්ලමු.

තෙරුවන් සරණයි !

නමොතස්ස භගවතෝ අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමොතස්ස භගවතෝ අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමොතස්ස භගවතෝ අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

‘සබ්බේ සංඛාරා දුක්ඛාති
සබ්බේ සංඛාරා අනිච්චාති
සබ්බේ ධම්මා අනත්තාති
යදා පඤ්ඤාය පස්සති
අට්ඨිබ්බන්දති දුක්ඛේ
ඒස මග්ගො විසුද්ධියා’

ශ්‍රද්ධා සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි,
මේ පින්වත් සියළු දෙනාම දැන් මේ සුදානම් වෙන්නේ සසර දුක්
ගිහි නිවීම පිණිස ලොවුතුරා බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ
සද්ධම්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්නටයි. ඒ නිසා හැම දෙනාම බොහෝ
ම උවමනාවෙන් සිතේ එකඟකම ඇතිකරගෙන මේ දේශනාවට සවන්
දෙමින් හිත නොයෙක් නොයෙක් අරමුණු වල දුවන්නට නොදී හොඳින්
ධම්මය ශ්‍රවණය කරන්නට ඕන.

පින්වතුනි, අපි හැම කෙනෙක්ම මේ අනවරාග්‍ර වූ සංසාරේ
කෙළවරක් නැතුව ඒ මේ අත දවපු, සැරිසරපු අය. දවන, සැරිසරන
අය. ඒ වගේ සසර දවන සත්වයන්ට ඒ සසරින් මිදීමට තියෙන එකම
තැන තමයි, බුද්ධෝත්පාද කාලයක් හම්බවෙලා, අපිත් ඉන්ද්‍රිය
විකෘතිතාවයකින් තොරව, හඟවා කියන අර්ථයක් තේරුම් කරගන්න
පුළුවන් නුවණක් ඇතුව, මනුෂ්‍ය ආත්මභාවයකුත් ලබා ගත්තහම,
සද්ධම්මය තියෙන වටපිටාවකුත් ලබා ගත්තහම.

පුබ්බේව කත පුඤ්ඤතා - පෙර කළ පින් ඇතිකම නිසා
ලැබෙන්න තියෙන වටපිටාව.

මෙන්න මේ වගේ වටපිටාවක් ලැබුණ කෙනෙක් තමයි සසරින්
මිඳෙන්නෙ. සසරින් මිඳෙන්න පුළුවන් තැනට ඇවිල්ලා ඉන්නෙ.

ඉතින් අපි හැමදෙනාමම දුර්ලභ වූ ඒ අවස්ථාව ලැබිලා
තියෙනවා. අපි හැමදෙනාම බුද්ධිමත් වෙන්නට ඕනෙ. නුවණැත්තෝ
වෙන්නට ඕනෙ. මේ ලැබුණ අවස්ථාවෙන් ප්‍රයෝජන ගන්නට.

පින්වතුනි, සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේ පිරිනිවන් පාන්නට එළා නාලන්දා ගමට වඩින වෙලාවේ දී, බොහෝ ස්වාමීන් වහන්සේලා සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේ පිටුපසින් ගමන් කළා. අනේ අපිට අම්මා කෙනෙක් තාත්තා කෙනෙක් වගේ ළඟින් ඉඳලා, මේ සසර දුකින් එතෙර වෙන්න ධර්ම කියලා දුන්න අපේ සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ ආයෙ කවදාවත් වඩින්නේ නෑ නේ ද? පිරිනිවන් පාන්න වඩිනවා නේද? කියලා පෘථග්පත භික්ෂූන් වහන්සේලා අඬ අඬා වැලපෙමින් පසුපසින් යනකොට, ක්ෂිණාශ්‍රව මහා රහතන් වහන්සේලා, සියළු සංස්කාරයෝ ම අනිත්‍යයි නේ ද කියන ධර්ම සංවේගය ඇති කරගෙන යද්දී, සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ ගාථාවක් දේශනා කරනවා.

‘උභෙන මිදං මරණ මෙව
නා මරණං පච්චාචා පුරෙවා
පටිපජ්ජන මා විනයස්සත
ඛනොවා මා උපජ්ජගාති’ කියලා

උභෙන මිදං මරණ මෙව - දෙපසින්මයි මරණය. මැරිලා ඉපදුනා. ඉපදිලා මැරෙනවා.

නා මරණං පච්චාචා පුරෙවා - පෙරවත් පසුවත් නොමැරීමක් නෑ. පටිපජ්ජන - අප්‍රමාදීව මේ ධර්මයේ හැසිරෙන්න.

ඛනොවා මා උපජ්ජගා - මේ ක්ෂණ සම්පත්තිය අත්හැර ගන්න එපා කියලා අවවාද කරලා,

‘ඇවැත්නි, මං වෙනුවෙන් කියලාවත් එක මොහොතක්වත් ප්‍රමාද වෙන්න එපා. මට කරන කළණ මිතුරුකම තමයි, ආපත්‍ර ගිහිල්ලා මෙ මොහොතත් භාවනා අරමුණකට යොමු කරගන්න’ කියලා ස්වාමීන් වහන්සේලාව ආපත්‍ර යැව්වා.

ඉතින් මේ අවස්ථාවේ තියෙන වටිනාකම තේරුම් කරගන්න. ගෙවෙන හැම විනාඩියක් ගානෙම, තත්පරයක් ගානෙම, කාලය නෙමෙයි ගෙවෙන්නෙ. මේ බුද්ධෝත්පාද කාලය, මනුෂ්‍ය ජීවිතය, සද්ධර්මයේ වටපිටාව අපෙන් අතහැරෙන එක වෙන්නෙ හැම තත්පරයක් ගානෙම. ඒ ටික ක්‍රම ක්‍රමයෙන් ගෙව්වා යන්නෙ. ඒ නිසා හැම දෙනාම මුලින්ම මතක තියා ගන්න. බොහෝම වටිනා අවස්ථාවකට පත්වෙලා ඒ අවස්ථාව ගෙවමින් ඉන්නෙ. මේ අවස්ථාවේ දී මේ ධර්ම

අහලා, පීච්තේට යොදාගෙන සසරින් එතෙර වෙන්න කොහොම හරි උත්සාහවත් වෙන්න ඕන, කියන කළණ අදහස ඇති කරගන්න.

මොකද සසරෙදිත් අපි ඕන තරම් ගෙවල් දොරවල් හදන්න ඇති. කෙළවරක් නැති සසරෙ, කෙළවරක් නැති දුර මුණුපුරො ඉන්න ඇති. දෙමව්පියො සහෝදරයො ඉන්න ඇති. යාන වාහන, ඉඩකඩම් ඕන තරම් අපිට තියෙන්න ඇති. ඒ එකකින්වත් සසර ප්රා මරණ දුක නැතිවුනේ නෑ. නැති කරන්න පුළුවන් වුනේ නෑ. පැමිණි බර උහුලන්න අද තමන්ට යුතුකමක් තියෙනවා නම් යුතුකමක් හැටියට හිතලා ඒ ටික කරන්න. නමුත් පීච්තේ කියන්නේ ඒ ටික විතරක් නෙමෙයි.

මේ දුක් සහගත සසරින් එතෙර වෙන අපේ විමුක්තියත් අපි හදාගන්න ඕන කියන කළණ අදහසත් හැම වෙලාවෙම සිතේ කොණක තබාගන්න.

මං මේ ටික මුලින් මතක් කළේ ගොඩාක් දෙනෙකුට මෙහෙම ඇවිල්ලා බණ අහන වෙලාවට නම් ඒක ඇත්තයි කියලා හිතෙනවා. නමුත් ගෙදර ගියාම ආපහු ඒවා මුකුත් මතක නෑ. හරියට අපි ඉඳගෙන ඉන්නකොට ඔඩොක්කුවේ යමක් තියාගෙන, නැගිටිනකොට ඒක අතට ගන්නෙ නැතුව නැගිටිටොත් ඒක එතනම වැටිලා බිඳිලා යනවා වාගේ. ගොඩාක් දෙනෙක් අහන වෙලාවට විතරයි. ඒක අහගෙන ගිහිල්ලා පුයෝජනයක් ගන්න උත්සාහවත් වෙන්නෙ නෑ. එහෙම වුනොත් මේ සසර ගොඩාක් දුක් විඳින්න වේවි.

සසර දුක ගැන මම හැමදාමත් මතක් කරනවා. මතක් කරලා තියෙනවා. නොපෙනන අතීත සසර දුකත් අත හරින්න. නූපත් අනාගත දුකත් අතහරින්න. කෙනා කෙනාගෙ ඇස් මට්ටමේ මේ පීච්තේ තුල වින්ද දුකක් තියෙනවා නම්. ඒ ටික සිහි කළහම හොඳටම ඇති සසර ස්වභාවය තේරුම් කරගන්න.

ටිකක් කල්පනා කරන්න මනුෂ්‍ය ආත්ම භාවය කියන්නෙ සුගතියක්, සුගතියක් වෙලත් මේ වගේ හිත් තැවුල් දුක් වේදනාවන් පීච්තේකට එනවා නම් ගලාගෙන, දුගති සහගත උත්පත්තියක දී මොන තරම් දුකක් විඳින්න ඇත්ද, විඳින්න වෙනවද කියන කාරණාව සිහිපත් කරගන්න. එහෙම පීච්තවල ඇති දුක්ඛ ස්වභාවය සිහි කරලා

අනේ මේ දේශනාව එබඳු වූ දුක් සහගත සසරින් මිදීමට හේතු වේවා කියන අදහසින් ම හොඳට කන් යොමු කරලා අහන්න. මේ කරන දේශනාව හොඳට අහගෙන ඉන්න ඕන. හැමදාම මම මතක් කරන්නෙ ලෝකෙ තියෙන වචන අපිට හුරු පුරුදුයි. කතාවක් කිව්වොත්, කේලමක් කිව්වොත්, වෙන දෙයක් කර කර ඉන්නකොට අහමිබෙන් ඇහුනත්, මතක හිටිනවා. නමුත් මේ නිවරණ දුරු වෙන, ආශ්‍රව ගණයෙහි ලා නොවැටෙන වචන අපේ ජීවිතවලට සසරෙදිත් ඇතිලා හුරු පුරුදුකම අඩුයි. ඒ නින්දා හොඳට ඇහුම්කන් දෙන්න ඕන. ඒකද නිකම් නෙවෙයි. මේ වචනවල අර්ථ තේරුම් කර ගන්න ඕන කියන අදහසින් ඇහුම්කන් දෙන්න ඕන. මේ වචනෙන් කියන්නෙ මොකක් ද, මේ ස්වාමීන් වහන්සේ පෙන්නන්න හදන්නෙ මොකක් ද, කියන කාරණාව තේරුම් කරගන්න ඕන කියන අදහසින්, අර්ථ පරීක්ෂා කරමින් වචනයක් වචනයක් ගානෙ හිත අරගෙන එන්න. අන්න එහෙම කළහමයි ධර්ම ශ්‍රවණය කළා කියලා කියන්නෙ. එහෙම නැතුව ඉඳගෙන හිටියට, ඔහේ ඉබේ ඇවිල්ලා බණ වචන කනේ වැදුනට, බණ ඇහුවා කියලා කියන්නෙ නෑ.

ඉතින් කෙනා කෙනාගෙ ශ්‍රද්ධාව තීරණය වෙන්නෙ, බුදු හාමුදුරුවෝ ගැන බුදු ගුණ කියන කොට ඇස් දෙකෙන් කඳළු වැටෙන මට්ටමට නෙමෙයි. ඒ ධර්ම අහනකොට, ඒ ධර්මයට හිත යොමු කරන ආකාරය මත ජීවිතයෙන් ධර්මය යෙදෙනකොට, ඒක ජීවිතයට යොදා ගන්න ආකාරය මත තමයි නියම ශ්‍රද්ධාව තීරණය වෙන්නෙ.

මේ හැම කාරණාවකින් ම මතක් කළේ විසිරුණ මහසකින් ධර්ම ශ්‍රවණය කරන්නෙ නැතුව හොඳට අහන්න කියලා.

පින්වතුනි, මම අද මාතෘකා කළේ අපි කවුරුත් අහලා තියෙන ගාථාවක්. මේක අර්ථය නොයෙක් නොයෙක් ආකාරයට පෙන්නන්න පුළුවන්. ඒකෙන් එක් ආකාරයක පරියායකින් දහම් කරුණු ටිකක් පැහැදිලි කරලා දෙන්න.

බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා. මේ ලෝක සත්වයාට යම් දවසක දී සියළු සංස්කාරයෝ අනිත්‍යයි කියලා හෝ සියළු සංස්කාරයෝ දුකයි කියලා හෝ සියළු ධර්මයෝ අනාත්මයි කියලා හෝ විදසුන් නුවණින් වැටහෙන දවසක් ආවොත්, එදාටයි ලෝකයා දුකේ කළකිරෙන්නෙ මෙන්න මේ ක්‍රමයයි විමුක්තියට තියෙන මග. නිවනට මග කියලා. අන්න ඒ ගැන අපි ටිකක් බලමු.

මොකද ලෝකෙ තුල අපිට එක එක වෙලාවල්වල දී, එක එක දේවල් වලට කලකිරීම් ඇතිවෙනවා. එපා වෙනවා. නමුත් එක පැත්තකින් එක දේකට කලකිරෙනකොට තව පැත්තකින් තව දෙයක් අපි ප්‍රාර්ථනා කරනවා. අපේ කලකිරීම ලෝකෙ තුල තියෙන්නෙ බොහෝ සෙයින්ම යමක් ප්‍රාර්ථනා කරලා, ප්‍රාර්ථනා කරන ආකාරයට නොලැබෙන නිසා. ඒකෙන් කියනවා ඒ ප්‍රාර්ථනා කරපු දේ ඒ විදියටම චුනා නම් කලකිරෙන්නෙ නෑ කියන එක. නමුත් මෙතන දී පෙන්නන්නෙ එහෙම ධර්මතාවයක් නෙමෙයි. යම්තාක් සසර දුක ගෙනත් දෙන්න හේතුවෙන සසර දුක උපද්දවන, සසරට පමුණුවන, සියළු ධර්මයන්ගේ කලකිරීම, ඉබේම ඇතිවෙනවා මෙන්න මේ විදුර්ගතා ඥාණයන් එළඹ සිටින තැනට ගත්තහම. අන්න ඒ ගැනයි මතක් කළේ.

පින්වතුනි, මේ ලෝකේ දුක් විඳින ලෝක සත්වයාට, මේ දුක් සහගත ලෝකෙන් එතෙර වෙන්න දොරටු තුනක් තියෙනවා. ඒකට කියනවා විමුක්ති මුඛ කියලා. මිදීමේ දොරටු තුනක්. අතීතයෙදීත් යම්කිසි කෙනෙක් මේ ලෝකෙන් එතෙර වුනානම්, මිදුනා නම් මේ දොරටු තුන හරහාමයි. අනාගතේදීත් යම් කිසි කෙනෙක් මේ ලෝකෙන් එතෙර වෙනවානම් මේ දොරටු තුන හරහාමයි. දැනුත් යම්කිසි කෙනෙක් මේ ලෝකෙන් එතෙර වෙනවා නම්, එතෙර වුනොත් මේ දොරටු තුන හරහාමයි. ඒ දොරටු තුන තමයි,

අනිත්‍ය

දුක්ඛ

අනාත්ම කියන මෙන්න මේ දොරටු තුන. අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන මේ ධර්මා තුනට කියනවා විමුක්ති මුඛ කියලා. මිදීමේ දොරටු කියලා.

මෙතෙදී යම්කිසි කෙනෙකුට එක පරියායකින්, එක ක්‍රමේකින්, මනසිකාරය නැත්නම් නුවණින් මෙතෙහි කිරීම ඔහුල වශයෙන් පවත්වලා ලෝකෙන් මිඳෙන්න පුළුවන්. එහෙම ලෝකෙන් මිඳෙන්න නම් අනිවාර්යයෙන් මේ ධර්මා තුනෙන් එක න්‍යායයකින් පැමිණිය යුතුමයි. වෙන ක්‍රමයක් නෑ.

මේ දොරටු තුනෙන් නික්මෙන මාවතේ කෙළවර තමයි විමුක්තිය. ඒ විමුක්තිය ඒ ඒ කෙනා යන දොරටුවේ නමින් නම් කරනවා.

අනිමිත්ත චේතෝ චිමුක්ඛිය
ශුන්‍යත චේතෝ චිමුක්ඛිය
අප්පණිහිත චේතෝ චිමුක්ඛිය කියලා.

ඒ චේතෝ චිමුක්ඛිය, කෙලෙසුන්ගෙන් මිදීම නම් කරනවා කෙනා කෙනා ගමන් ගත්ත මාර්ගය හරහා.

මං අද මතක් කරලා දෙන්න හදන්නෙ, සියළු සංස්කාරයෝ අනිත්‍යයි කියලා බලලා අපි කොහොමද මිඳෙන්නෙ. සියළු සංස්කාරයෝ දුකයි කියලා බලලා කොහොමද අපි මිඳෙන්නෙ. සියළු ධර්මයෝ අනාත්මයි කියලා බලලා කොහොමද මිඳෙන්නෙ කියන කාරණාව පෙනෙනවා. ඒ මිදීම මොකට ද? ඇයි අපි එහෙම කෙලසුන්ගෙන් ආශ්‍රවයන්ගෙන් මහස මුදවාගන්නෙ කියන කාරණාවත් පැහැදිලි කරලා දෙනවා. ඒ නිසා හොඳට මේ කාරණාව අර්ථ සහිතව අහගන්න.

එතන දී අපි මෙහෙම බලමු. ගොඩක් දුරට ලෝකය තුල තියෙන්නෙ මේ ඇලිම් ගැටිම් හැම එකක්ම බොහෝ සෙයින්ම මේ සත්ව පුද්ගල ආත්ම දෘෂ්ඨිය, ආත්ම සංඥාව මුල් කරගෙනයි තියෙන්නේ. මේ සත්ව පුද්ගල ආත්ම සංඥාව දුරු වෙන විදියට නුවණින් බලන ක්‍රමයට කියනවා අනාත්ම සංඥාව කියලා. අනාත්ම සංඥාවට තව අන්වර්ථ නාමයක් තියෙනවා සංඥා විවර්ධ පඤා කියලා. සංඥාව පෙරලන ප්‍රඤාව කියලා. ආත්ම සංඥාව දුරු කරලා ආත්ම සංඥාව පෙරලලා, අනාත්ම සංඥාව ඵලඹ සිටින්න තියෙන නුවණ, මේ අනාත්මයෙන් බලනකොට අපි තුල උපදිනවා.

එතකොට මං ඉස්සෙල්ලා මේ ක්‍රමය කියන්නම්. මෙතනදී තියෙන්නෙ පොඩි කාරණාවක් විතරයි තේරුම් කරගන්න අපිට. ඒක තේරුම් ගත්තහම ඒ ඔස්සේ ම හින් මෙහෙයවන කොට බුදු හාමුදුරුවෝ දේශනා කළ හින්දමත් නෙමෙයි. තව ස්වාමීන් වහන්සේලා දේශනා කළ නිසාමත් නෙවෙයි. තමන් තුලම නුවණ උපදිනවා මේ ධර්මානුකූල සත්‍යයක් නේද කියන එක. ඒක ඉස්සෙල්ලා අහගෙන ඒ විදියට නුවණින් තමන් මෙනෙහි කරන්නට ඕන.

අපි ඒ සත්ව, පුද්ගල, ආත්ම, සංඥාව දුරුවෙන, අනාත්ම සංඥාව ඵලඹ සිටින විදියට නුවණින් මෙනෙහි කරන හැටි අහගනිමු.

මේ තමයි භාවනා කමටහන්. වෙන මුතුන්ම නෙවෙයි. දේශනාවක දී අභගත්තහම අභගත්ත දේට උපකාරක ධර්මයක් එකතු කරගන්න විතරයි තියෙන්නෙ.

ශිලයක පිහිටන්න.

චිත්ත සමථයක් ඇති කරගන්න.

කමටහනක් විටින් විට වඩන්න. ඊට පස්සෙ මේ අභගත්ත ක්‍රමය නුවණින් හිතන එකට කියනවා යෝනිසෝ මහසිකාරය කියලා. එහෙම නැතුව වෙන අමුතු කමටහන් නෑ. ඒකයි බුදු රජාණන් වහන්සේ ධර්ම දේශනාවක් කළහම, දේශනාව අවසන් වෙනකොට ගොඩක් දෙනෙක් මාර්ග එල ලබන්නෙ. ඒ දේශනාව තුල තියෙනවා දුකත්, දුක ඇතිවෙන ක්‍රමයත්, දුක නැතිවීමත්, නැති කරන මගත් තියෙනවා. චතුරාර්ය සත්‍යය සරිත වූ දේශනාවක දී ලැබෙන්නෙ ඒ නිවන් දකින දුක් නැති කරන මග. ඒ නිසා භොදුට මේ ටික අභගෙන, ඒක කරන්න තියෙන්නෙ අපිට.

මෙතන දී ඉස්සෙල්ලා ම හැම දෙනාම භොදුට බලන්න අපිට ආත්ම වශයෙන් හම්බවෙන මේ රූප ගැන. අම්මා, තාත්තා, අයියා, අක්කා, දුවා, පුතා, නංගි, මල්ලි, නෑදෑයෝ කියලා හිතාගෙන ඉන්න රූප දිනා . දැන් ඒ රූපවල පවතින සැබෑම ස්වභාවයට, යථාර්ථයට අපි නුවණින් යමු. අපි කොච්චර ප්‍රියයි ආදරෙයි කියලා හිතාගෙන හිටියත්, ඒ හැම තැනකම තියෙන රූපය දිනාවට නුවණින් මනස යොමු කරන්න බලන්න.

අපි දරුවෙක් කියලා කියමු. අපි දරුවා කියලා හිතාගෙන ඉන්න ඒ රූපය බලන්න. හැදෙන්නෙ කන බොන ආහාරයන්ගෙන්. කන බොන ආහාර කියනකොට භොදුට සංඥාව ඊට යොමු කරන්න. බත්, පාන්, කවිපි, මුං ඇට නොයෙක් දේවල් ගන්න. සතර මහා ධාතූන් නිසා හටගත්ත ධර්මා මිසක සත්ව පුද්ගල ආත්ම කොටස් නෑ. එබඳු වූ ආහාරය ගත්තහම වෙන්නෙ මේ කට්ඨිම සම්පූර්ණ කෙළත් එක්ක එකතු වෙලා ඒකෙ ප්‍රකෘති තත්ත්වය කට ඇතුලෙදීම වෙනස් වෙනවා. වෙනස් කරනවා. ඊට පස්සෙ ඒ ආහාරයෙ කොටස් තමයි අපේ උදරයට ගිහිල්ලා උදරයේ තියෙනවා පීරණය සඳහා උදව් වෙන තේජෝ ධාතුව. කොට්ඨාශ වාතයෙන් පෙරලලා, ආහාරපාන ටික උදරයේ දීම දියරයක් බවට පත්වෙනවා. ඒ දියරය තමයි දැන් ඔය බවලත් උදවියට විසි අට

රියන්, පුරුෂයන්ට දෙතිස් රියන් දිග බඩවැලක් තියෙනවා. මේ දියරය ඔය බඩවැල දිගේම යනකොට බඩේ තියෙනවා කම්ප් තේපේ ධාතු ව කියලා. මේ ශරීරයේ තියෙනවා කම්යෙන්ම උපන්න උෂ්ණයක්.

හොඳට රන්වෙච්ච යඩක බටේකට වතුර ටිකක් දැමීමොත් ටිකක් දුරට යනකොට මේ වතුර ටික මොකක් වෙයි ද? වාෂ්ප වෙයි නේ ද? ඒ වගේ මේ ආහාරයෙ තියෙන දියර ස්වභාවය අර බඩවැල දිගේම යනකොට වාෂ්ප වෙනවා. ඉතාමත් සියුම්. අපි ඔය භාවනා කරනකොට, කුණාප කොටස් තිස්දෙක ගැන මෙනෙහි කරන කොට කියන්නෙ අර කුඩා බඩවැල කියලා ඒ කියන්නේ මේ බඩවැලේ තියෙනවා ඉතා සියුම් නහර වැල් වගේ ටිකක්. මේවයින් අර යුෂය සම්පූර්ණයෙන් ම උරාගන්නවා. උරාගන්නහම ඒ ඕපාවෙ හොඳම හරිය ගුණාවත්ම ටික ශරීරයට උරාගන්නවා. අනික් ටික කෙළවරටම යනවා රොඩු ටික. ඒකට අපි අශූචි කියනවා. මළ කියලා කියනවා. අන්න ඒ උරාගන්න කොටස් ටිකෙන් තමයි මේ ශරීරයෙ කෙස් හැඳෙන්නෙ, ලොම් හැඳෙන්නෙ, නියපොතු හැඳෙන්නෙ, දත්, හම, මස්, නහර, ඇට, ඇට මිදුල, ඔය හැම එකක්ම හැඳෙන්නෙ.

එතකොට හොඳට බලන්න කන බොන ආහාරය හේතුව. ආහාරය නිසා හැදිච්ච ඵලයක් තමයි මේ රූපය. මේ රූපයට අන්වර්ථ නාමයක් කබලිංකාහාරයයි කියලා කියන්න පුළුවන්. කිසිම වෙනසක් නෑ.

මේ රූපය කොටියෙක් වගේ සතෙක් අල්ලගෙන කෑවොත් ඒ සතාගෙ ඇගේ අත් කෑලි නෑ. එතන තියෙන හම්, මස්, ලේ, නහර ටික හැඳෙයි. එහෙනම් මේ ආහාරය නිසා උග්රෙක්, මුවෙක්, ගෝතෙක් එයා තමන් කියලා හිතාගෙන ඉන්න ශරීරයෙ කොටස් අපි කෑවොත්, මෙනෙ තියෙන හම්, මස්, ලේ, නහර හැඳෙයි. මේ ඔක්කොම බැලුවහම ආහාර තියෙන්නෙ.

මං එතනදි කිවුවෙ, හොඳට බලන්න ඕක මහා හත්ථි පදෝපම සූත්‍රයෙදී සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ පෙන්වනවා වර්ච්චි බිත්තියකට උපමා කරලා. කෝටු කෑලි කණු හිටවලා, හරහට ලි කෝටු තියලා, වැල් වලින් බැඳලා, මැටි ඔබ්බලා. මැටි පිරියම් කරලා අහස අවුරාගෙන සිටින රූපය ගේ කියන පඤ්ඡනියට යනවා. ඒ වගේ ඇටකුරු හිටවලා,

ලේ සහිත නගරවල් වලින් බැඳුලා මස් ඔබ්බලා, හම සිවියෙන් ඔප දාලා අවකාශ ධාතුව අවුරාගෙන තියෙන මේ රූපය කයයි යන ප්‍රඥප්තියට යනවා.

ප්‍රපංච ඉදිරිපත් කර නොගෙන හොඳට මේ කයේ ස්වභාවය බලන්න. ඔන්න ඔබදු වූ රූපයක් තමයි මේ කය.

ඒ රූපය අපේ ඇස් ඉදිරිපිටට එනකොට රූපයෙ යථා ස්වභාවය ශේෂයක් වත් වෙනස් වෙලා නෑ. කෙනෙක් වෙලා නෑ. දැන් මේ රූපය පිරිසිඳු නොදකින කම නිසා, රූපය කියන තැනක පවතින ඇත්ත ඇති හැටිය අවබෝධ නොවුන නිසා, ඇතැට පෙනෙන මේ රූපය හිතීන් අල්ලගෙන අපි පුද්ගලයෙක්, කෙනෙක්, සත්වයෙක් හැටියට හිතනවා. එහෙම හිතනකොට අපි මේ අරමුණ මනසිකාරයකින් අල්ලගෙන ඉන්නෙ. අපි එතනින් අහකට යනවා කියලා කියන්නෙ, කන බොන ආහාරයෙන් හැදුන අනාත්ම වූ ඒ රූපය අතහැරෙන්නවා.

අතහැරැනට අර ආත්ම සංඥාව ඒ රූප නිමිත්ත එහෙමම අපේ මනසෙ හිටිනවා. ඔන්න දැන් අපි ගාව තියෙන්නෙ ඒ සටහනම කෙනෙක් වෙච්ච, පුද්ගලයෙක් වෙච්ච සත්වයෙක් වෙච්ච සටහනක්, අපිට තියෙන්නෙ.

පැත්තකට ගිහිල්ලා අපි දරුවා ගැන හිතනවා කියලා හිතනකොට, මේ අපි අපේම මනසෙ හදාගන්න කමී නිමිත්ත අළුත්වැඩියා කරන එකක් වෙන්නෙ. මෙහෙම සිහිකරද්දින් බාහිර භෞතිකය තුල තියෙන්නෙ කන බොන ආහාරය නිසා හැදුන රූපයක්, කන බොන ආහාර පාන වැඩිවෙන කෙට රූප කලාප වැඩිවෙන, කන බොන ආහාර පාන අඩුවෙනකොට රූප කලාප අඩුවෙන රූපයක්.

එතකොට මෙනෙ දී අපි හිතේ සිහි කරන එක මේ කමී නිමිත්ත අපි හිතෙත් හදාගන්න එකක් නේ ද? ඇස් ඉදිරිපිටට ආවෙ අනාත්ම වූ ආහාරයෙන් හැදුන රූප මාත්‍රයක්. ඒ රූපය අරඹයා පුද්ගලයෙක් හැටියට සත්වයෙක් හැටියට, අපි හිතපු නිසයි. රූපය සත්වයෙක් කියන හැඟීම මේ මනසෙ තියෙන්නෙ, කියන සිද්ධිය අපි දන්නෙ නැත්නම්, අපිට තේරෙන්නෙ, අපිට පේන්නෙ, බාහිර රූපය සත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් වගේ. ඒ වැරැද්ද නිසා අපි තව තවත් හිතනවා දරුවා

ගැන. ඥාතියා ගැන. නිතන වාරයක් ගානෙ සංස්කාර තමයි ගොඩ නැගෙන්නේ. අර කමී නිමිත්ත තමයි හොඳට අළුත් වැඩියා වෙන්නේ.

ඒ ඉන්න කෙනා ඒ දරුවා, ඥාතියා කියලා අපේ මනසෙ පැත්තෙ තියෙන්නෙ පුද්ගල භාවය. බලන්න ඕනෙ කියලා අපි ගියොත් ආයෙත් වෙන්නේ, කන බොන ආහාරයෙන් හැදුන අනාත්ම වූ රූපය පෙනෙන හේතු ටික හදාගන්න එක. හේතු ටික හැදෙනකොට ආයෙත් ඇස් ඉදිරිපිටට එන්නේ, කන බොන ආහාරයෙන් හැදුන අනාත්ම වූ රූප මාත්‍රයම විතරයි. එනකොට අපි ගාව තියෙන ආශ්‍රව ටික යෙදෙනවා. මුලින්ම නිතපු එකට කමීය කියනවා වේතනාව. දැන් එහෙම කියන්න ඕන නෑ. දැන් කෙළින්ම තියෙනවා. විස්තර ටිකක් යෙදෙනවා. දරුවා කියන එක අපි තුල සිහි වෙනවා.

මේ අනාත්ම වූ රූපය දැකිනකොට දරුවා කියන අදහස ආත්ම සංඥාව අපි තුල නේද යෙදෙන්නේ කියලා ආයෙත් අපි දන්නේ නෑ. දරුවා බලන්න ගියා. දරුවා දැක්කා. දරුවා දැකලා ආවා වගෙයි අපේ අදහස. මෙන්න මේ විදියටයි ආත්ම සංඥාව අපිට ඇසුරු වෙන්නේ. අපිට කවදාවත්ම අනාත්මය පේන්නේ නෑ. ලෝකෙ කෙනෙකුට. ආත්ම සංඥාවෙන්මයි පීචත් වෙන්නේ.

මම ඔය පින්වතුන්ට උපමාවක් කිවුවොත්. මේ ඉදිරියෙන් ඉන්න මහත්මයා අද සිල් අරගෙන ඉන්නේ. සුදු ඇඳුමක් ඇඳගෙනයි ඉන්නේ. දැන් මම ඔය පින්වතුන් හැමෝටම දෙනවා නිල් පාට කන්ණාඩි. දැන් ඔක්කොම අය නිල්පාට කන්ණාඩි දාගෙන ඉන්නකොට මේ සුදු ඇඳුම ඇඳගත්ත මහත්තයා ඔය පින්වතුන්ගෙ ඇස් ඉදිරිපිටට ආවොත් මොන වගේ පෙනෙයි ද?

නිල් පාටට පෙනෙයි නේ.

මේ සටහනමයි. මේ රූපෙමයි. පේන්නේ නිල් පාටට. ඔන්න මේ රූපෙ ඇස් ඉදිරිපිටින් අහකට යයි. ඔය පින්වතුන් අර නිල්පාට රූපෙට කැමති වුනොත්, දැන් නිතින් සිහි කරනවා දැකපු නිල් පාට රූපෙ.

“මට ඒ නිල්පාට රූපෙ ගන්න තියෙනවා නම්, නිල් පාට රූපෙ බලන්න තියෙනවා නම්” කියලා සිහි කර කර බාහිර නිල්පාට රූපෙ බලන්න කැමති වුනොත් හරිද? වැරදියි.

ඔය පින්වතුන් කරන්නේ ඒක තමයි. නිල් පාට රූපය සිහි කරන එක. දැකපු එකතෙ සිහිකරන්න පුළුවන්. නිල් පාට රූපෙ සිහි කරලා, නිල් පාට රූපෙ බලන්න ඕන කියන අදහස ඇති කරගන්නවා. ඇති කරගෙන කන්නාඩියත් දාගෙන ආපහු යනවා මේ උපාසක මහත්මයා ඉන්න තැනට.

ගියාම ඇස් ඉදිරිපිටට ඒත් එන්නෙ සුදු පාට ඇඳගත්ත මේ රූපෙමයි. කෙනාමයි.

ආයෙත් ඔය පින්වතුන්ට පෙනෙන්නෙ නිල් පාටට.

“හරි, නිල් පාට රූපෙ ඔන්න දැක්කා” කියලා හම්බ වුනා කියලා හිතාගෙන ආයෙත් එනවා. ඇවිල්ලා කැමති, ආසා කරන බාහිර නිල් පාට රූපෙ සිහිකරමින් ඉන්නවා. නිල් පාට රූපෙ බලන්න එනවා. නිල්පාට රූපෙ පේනවා. නිල්පාට රූපෙ බලලා ආපහු ආසා කරනවා.

දැන් අන්තිමට මනස තුලම කැරකිලා නෙමෙයිද කියලා බලන්න.

හොඳට බලන්න ඔය පින්වතුන් පැත්තකට වෙලා ඉන්නකොට, බාහිර තියෙන නිල්පාට රූපෙකට ආසා කළොත් ආසා කරනවා නම්, නිල්පාට බාහිර රූපයක් ගැන හිතනවා නම් මේක වැරදිද නැද්ද? වැරදියි. ඇයි ඒ වැරදියි කියන්නේ?

එහෙම දෙයක් කවදාවත් තිබුනෙ නෑ. තියෙන්නෙත් නෑ. එතකොට අපි එහෙම සිහි කරන වෙලාවෙදිත් බාහිර තියෙනවානම් තියෙන්නෙ සුදු පාට ඇඳගත්ත රූපයක්. නමුත් හැබැයි දැන් අපි දන්නෙ නෑ ඒක. මොකද අපිට කවදාවත් හම්බ වෙලා නැති නිසා. හැම වෙලාවෙම අපි මේ ආසා කරන්නෙ අපිට බාහිර තියෙන නිල්පාටකට. බාහිර නිල්පාට තියෙනවා කියලා අපි හිතාගෙන ඉන්නෙ. අපි බලන්න යන්නේ බාහිර තියෙන නිල්පාට.

බලන්න කියලා ගියාමත් එහෙ තියෙන නිල්පාට මොහොතකට හරි පෙනුනානම් කමක් නෑ. ආපහු අපේම මනස අපිට පුකට වෙනවා. අපේම ඇහැ හරහා දන්න ටික අපිට පේනවා.

ඒ උපමාවෙන් මං මතක් කළේ, සුදු පාට ඇඳගත්ත රූපෙ වගෙයි කියලා හිතන්න කන බොන ආහාරයෙන් හැදුන සත්ව පුද්ගල නොවන අනාත්ම වූ රූපයක්මයි තියෙන්නෙ. දැන් හැම කෙනාටම කන්නාඩි වගේ තමයි. අපි හැම කෙනාටම සසර ස්වභාවය නිසා මේ ආත්ම සංඥාව තියෙන්නෙ. ඇස් ඉදිරිපිටට එතකොට ම පුද්ගලයෙක්,

සත්වයෙක් කියලා ආත්ම සංඥාවෙන් නම් අපි මේ රූපෙ දිහා බලන්නෙ, ඔන්න දැන් මේ රූපෙ අහකට ගියත් අපිට හිතන්න තියෙන්නෙ, බැහැර පුද්ගලයෙක් බැහැර කෙනෙක් ගැනයි දැන් මතක තියෙන්නෙ. බැහැර සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් කියලා අපි හිතනකොටත්, බැහැර තියෙන්නෙ අනාත්ම වූ ආභාරයෙන් හටගත්ත රූපෙ.

අපි බලන්න කියලා ආපනු ආවොත් එතකොට ද පේන්නෙ අනාත්ම වූ රූපය අස් ඉදිරිපිටට එනවා. ආත්ම සංඥාවම අපි තුල යෙදිලා මේ තියෙන්නෙ. දැන් මේ ටික දන්නෙ නැත්නම් ලෝකෙ, අහගන්න බැරි වුනොත් මේ සිද්ධ වෙන සිද්ධිය වැරදියි කියලා අහගන්න, පෙන්නන්න කෙනෙක් ලෝකෙ තුල කවුරුවත් නෑ. මොකද ලෝකෙ තුල ඔක්කොම එකම රැවටීමෙ ඉන්න නිසා.

කන්ණාඞි ගලවපු කෙනෙක්ම ඔහ මේක පෙන්නන්න. බුදු රජාණන් වහන්සේලාගෙ වටිනාකම තියෙන්නෙ ඒකයි. ‘සුඛො බුද්ධානං උප්පාදො’ බුදු රජාණන් වහන්සේලාගේ ඉපදීම සැපයි කියලා කියන්නෙ. මේ කමියෙන්, මේ කෙලෙසුන්ගෙන් මිඳෙන්න මග පෙන්වන්න තියෙන්නෙ, මග උපද්දලා දෙන්න පුළුවන්කම තියෙන්නෙ බුදු රජාණන් වහන්සේලාට විතරමයි. ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේලා තමයි, අපිට ආත්ම සංඥාවක්ම උපදිනකොට, ආත්ම සංඥාවක්ම පරිහරණය කරන ලෝකෙට කියනවා ‘සබ්බෙ ධම්මා අනත්තා’ සියළු ධම්මයෝ අනාත්මයි කියලා කියනවා.

ඒකෙන් පෙන්නනවා මේ ධම්මයෝ අනාත්මයි ආත්ම සංඥාවක් අපි තුල පහළ වෙන්නෙ.

මේ කාරණාව නුවණින් දැක්කහම, බැහැර දරුවෙක් ගැන කෙනෙක් හිතනකොට ඵයාට හොඳට තේරෙනවා මේක තමයි මිථ්‍යා සංකල්පය. මේක වැරදියි කියලා හොඳට තේරෙනවා.

ඒ කියන්නෙ බැහැර තියෙන නිල් පාට රූපෙ ගැන ඔය පින්වතුන් හිත හිතා හිටියොත් වැරදියි කියන එක තේරෙනවා නේද?

තේරෙනවා.

කොච්චරක් වැරදිද?

ගොඩාක් වැරදියි නේ. වැරැද්ද මෙච්චරයි කියලා කියන්න බැරි තරම් වැරදියි.

පවතින ස්වභාවයට කියනවා යථාභූත ස්වභාවය. යථා භූත ස්වභාවයට හාත්පසින්ම විරුද්ධ විදියටමයි හිතන්නේ.

ඒ විදියටම පවතින යථා භූත ස්වභාවය අර සුදුපාට වගේ අනාත්මමයි. ඒ රූපය තිල්පාට කන්ණාඩියක් හරහා අපිට පෙනුනේ තිල් පාටට නම්, ඔන්න දැන් තිල් පාට කියන ටිකේ පෙනීම ගැන දැනුමේ අයිතිය අපේ මතසට. ඒ වගේ කන්ණාඩියක් පැළඳගන්නා වගේ තමයි පුද්ගල භාවයෙන් හිතන එක.

ඒකයි මහා කව්වායන මහා රහතන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ 'චක්ඛුං පටිච්ච රූපෙව උප්පජ්ජති චක්ඛු විඤ්ඤානං, තින්තං සංගති එස්සො, එස්ස පච්චයා වේදනා, යං වේදෙති තං සංජානාති, යං සංජානාති, තං විතක්කේති, යං විතක්කේති තං පපංචෙති', යමක් හිතයි නම් ඒක ප්‍රපංච.

කන්ණාඩිය දාගන්නවා වගේ තමයි අපි පුද්ගල භාවයට හිතන එක. ඒ දාපු කන්ණාඩියෙ පාටින්ම පෙනනා වගේ. අපි පුද්ගලයෙක් කියලා හිතපු නිසා, පුද්ගලයෙක් හැටියට පෙනිලා තියෙන්නේ.

නමුත් මම පුද්ගලයෙක් කියලා හිතලා මට පුද්ගලයෙක් පෙනුනට - මේ පේන්නේ මට - හොඳට මතක තියාගන්න. මට පුද්ගලයෙක් පෙනුනා කියලා මේ ධර්මා පුද්ගලයෝ වෙනවා කියලා සිද්ධියක් නැහැ. ඒ බව අපි තේරුම් කරගන්නට ඕන.

ඒ බව තේරුම් කරගන්නොත් මේ පින්වතුන් හරියට මේක දැක්කොත් ලැජ්ජා හිතෙනවා. වැඩිකල් යන්න ඉස්සෙල්ලා ලැජ්ජා හිතෙනවා බාහිර දරුවෝ ගැන හිතහිතා හිටියොත්, අම්මා, තාත්තා ගැන සහෝදරයෝ ගැන, ඥාති ගැන කියලා බාහිර හිතන්නේ නෑ. හිතනකොට හිතන කෙනා ලැජ්ජා වෙනවා. තමන්ගේ මනස ගැන ලැජ්ජිත වෙනවා. මේ මොකක්ද මේ කරන වැඩේ කියලා.

එහෙම සම්මා දිට්ඨිය ඇත්ත දැකින්න දැකින්න ඔය පින්වතුන් දන්නවද හිතේ හිතේ හිතන කමයි අඩුවෙන්නේ කියලා. දැන් අපිට දරුවා කියලා හිතන්න පුළුවන් හින්දයි, තොර තෝටියක් නැතුව හිතන්නේ.

නිල් පාට කියලා තියෙන්නෙ මනසෙ. නිල් පාට තියෙන්නෙ බාහිර කියලා දැක්කහම හිතන්න පුළුවන් නිල්පාට ගැන ඕනතරම්. නමුත් නිල්පාට කියලා හිතන කොටත් තියෙන්නේ සුදු පාට. ඒක බලන්න ගියාමත් සුදු පාට වස්තුවක් ළඟට එද්දි, අපිටයි නිල් පාටට පේන්නෙ කියලා අපි දැක්කොත්, බාහිර තියෙන නිල්පාටක් ගැන හිතන එක වැරදියි කියන නුවණක් එනවා නේද?

එහෙම හිතුවොත් ඒක වැරදියි.

ඒක අපේ මනස තුලම ඇති කරගන්න විතර්ක මාත්‍රයක් මිසක එහෙම ධර්මතාවයක් නෑ කියන නුවණ එනවා නේද? එනවා.

එතකොට ඒක බහුල කරනකොට, කාලයක් යනකොට ඇස් ඉදිරිපිටට එද්දින් එයාට නුවණ එනවා. 'ඇස් ඉදිරිපිටට එන්නෙ මෙහෙම ඇත්තක්මනේ. අපිටනෙ මේ ආත්ම සංඥාව යෙදිලා තියෙන්නේ' කියන නුවණ එනවා.

එතන දී මේ දෙපැත්තකට බලන්න පුළුවන් එයාට, දෙපැත්තට කිවුවෙ, සුදු පාට රූපෙ දකිනකොට තමන්ට නිල් පාටට පෙනෙන හැටිත්, නිල් පාට යමක් සිහි කරද්දින් තියෙන්නෙ සුදු පාට දෙයක් මිසක. නිල් පාට දෙයක් නෙමෙයි කියන එකත් දෙපැත්තට බලන්න පුළුවන්. එහෙම බලන්න බලන්න පේන්නෙ තමන්ගෙ ඇහේ වැරැද්ද නිසා දැනුමෙ වැරැද්ද වෙන් වෙලා පේනවා. පවතින යථා ස්වභාවය වෙන්වෙලා පේනවා ටික ටික.

මෙයාට යම් දවසක් එනවා, බාහිර සත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් සිහි කරගන්න බැරි. අරමුණක් අරමුණක් ගානෙ, විදුර්ශනා කියලා කියන්නෙ ඕක. ආශ්‍රව කියලා කියන්නෙ ඔය පින්වතුන්ට දරුවා මතක් වෙනකොට හොඳට බලන්න. ඒ රූපය කනබොන ආහාරයෙන් හැදුනු හම්, මස්, ලේ, නහර, ඇට, ඇටමිදුළු වලින් යුක්ත රූපයක් නේද කියලා බලන්න. නැත්නම් පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන සතර මහා ධාතුවෙන් යුක්ත රූපයක් නේද කියලා බලන්න. ඒ රූපෙ මේ ඇස් ඉදිරිපිටට එනකොට පුද්ගලයෙක්, සත්වයෙක්, දරුවා කියන අදහස තමා තුල යෙදිලා නේද මේ තියෙන්නෙ කියලා හිතන්න. අපි දරුවා බලන්න කියලා ගියාම වෙන්නෙත් කන බොන ආහාරයෙන් යුක්ත හම් මස්, ලේ, නහර වලින් හැදිවිච රූපය ඇස් ඉදිරිපිටට එයි. එතකොට අපි තුල පුද්ගල සංඥාව යෙදෙයි නේද කියලා මෙහෙම ටික කලක්

බලන්න.

ඔහොම උපදින, උපදින, සත්ව පුද්ගල භාවයට හම්බවෙන හැම අරමුණක් ගෘහණය කරමින් බලන්න. හිතන්න. මේ හිතන එකට උදවු පිණිස ආනාපානසතිය හරි, බුදුගුණ, අසුභය, මරණය, මෙමතිය වගේ සමට කමටහනකිනුත් හිත වඩන්න. ශීලයකත් පිහිටන්න. ශීලයක පිහිටලා සමට කමටහනකින් හිත වඩමින් නුවණින් විදුර්ශනා කරන්න. විදුර්ශනා කරනවා කියලා කිවුවේ මොකක් ද? පවතින ධර්මතාවය වෙනමම දකිනවා නුවණින්. මේක තමන්ටම ඇත්තයි කියලා ඔප්පු කරගන්න ක්‍රමයක් තමයි, සතිපට්ඨානෙ මේ තියෙන්නෙ.

සතර සතිපට්ඨානෙ කායානුපස්සනාව තියෙන්නෙ මේ පෙන්නපු දේ ඇත්තද කියලා තමන්ටම තේරුම් කරගන්න. ඔය පින්වතුන් හොඳට කය ගැන නුවණින් බලන්න අර විදියට. බලනකොට හොඳට තේරෙනවා අනාත්ම කොටස්. එබඳු වූ අනාත්ම රූපය ඇස් ඉදිරිපිටට එනකොට ආත්ම සංඥාව අපි තුල යෙදිලා. ඊට පස්සෙ අපි දරුවා, පුද්ගලයා කියලා සිහි කරලා බලන්න ගියාමත් වෙන්නෙ, ඒ දරුවා සිහි වුනා දරුවා දැක්කා නෙවෙයි. එදාට ද කන බොන ආහාරයෙන් හැදුන අනාත්ම වූ ස්කන්ධය රූපය ඇස් ඉදිරිපිටට එයි. ආයෙත් පුද්ගල සංඥාව අප තුල යෙදෙනවා නේද කියලා මේ විදියට හිත හිතා, හිත හිතා බලන්න.

ශබ්දයත් එහෙමයි. කනයි, ශබ්දයයි, සෝතක විඤ්ඤාණයයි කියන තැන ගත්තහම මහා භූතයන්ගේ උපාදාය රූපයක් තියෙන්නෙ. අනාත්මමයි. අර සුදු පාට කෙනෙක් ඇස් ඉදිරියට ආවා වගේ. එතකොට අපි කන්ණාඩියක් දාගන්නවා වගේ මනුස්සයෙක්ගේ කටහඬ, බල්ලෙක් මුරනවා, අලියෙක් කෑ ගැහුවා කියලා සත්ව පුද්ගල භාවයෙන් අපි හිතනවා. කවදාවත් ශබ්දය කියන එකට අලියෝ, මනුස්සයෝ ඉඳලා නෑ. ඒ ශබ්දය අනාත්මයි.

එබඳු වූ අනාත්ම ශබ්දය නිසා ආත්ම සංඥාවක් අපි තුල ඇතිවෙලා තියෙන්නෙ. නිල් පාටින් අපිට පෙනිලා තියෙන්නෙ. අපි අලියගේ සද්දෙ අහන්න කියලා ගියත් මනුස්සයගේ කටහඬ අහන්න කියලා ගියත්, ගායකයගේ සින්දුව අහන්න කියලා ගියත්, අනාත්ම වූ ශබ්ද ධාතුව කන ඉදිරිපිටට එයි. ආයෙත් පුද්ගලයෙක්ගේ හඬ කියන ප්‍රපංච ටික මනසෙ යෙදිලා තියෙයි.

මේ ටික නුවණින් දකින කෙනාට කෙනෙක්ගේ වූ පුද්ගලයෙක්ගේ වූ සත්වයෙක්ගේ වූ ශබ්දයක් අහන්න. සිහි කරන්න බැරි දවසක් එනවා. මෙහෙම බල බලා යනකොට.

ගන්ධය ගත්තහම, මනුස්සයෙක්ගේ ගඳ, පුද්ගලයෙක්ගේ ගඳ, සතෙක් මැරව්ව ගඳ කියලා ගත්තහම ඝාණා ධාතු, ගන්ධ ධාතු, ඝාණා විඤ්ඤාණා ධාතු කියලා මේ ගන්ධ ධාතුව අනාත්මයි. මහා භූතයන්ගේ උපාදාය රූපයක් තියෙන්නේ. ඒක පුද්ගලයෙක්ගේ නෙමෙයි. නමුත් කන්ණාඩියක් දානවා වගේ අහවල් සතාගේ ගඳ, උරුලෙවගේ ගඳ, උරෙක්ගේ ගඳ, අලියෙක්ගේ ගඳ, සර්පයෙක්ගේ ගඳ, මනුස්සයෙක්ගේ ගඳ, වවුලන්ගේ ගඳ කියලා අපි හිතුවහම, හිතලා දැනගෙන මේ තියෙන්නේ.

ගන්ධවලට කවදාවත් ආත්මවල් තිබුනේ නෑ. ආත්මවලත් වෙච්ච ගන්ධවල් නෑ. එතකොට තමන් දන්නවා කෙනෙක්ගේ ගඳ සිහි කරනවා නම් ඒක වැරදියි කියන එක පේනවා. ආපහු අනාත්ම වූ ඝාණ ධාතු, ගන්ධ ධාතු, ඝාණා විඤ්ඤාණා ධාතු එකතු වුනහම ගඳ දැනෙයි. නාසය ඉදිරිපිටට ගඳ එයි. හැබැයි ඒ ගඳ කෙනෙක්ගේ නෙමෙයි මේ සතෙක්ගේ කෙනෙක්ගේ කියන ටික යෙදෙන්නේ මනසේ කියලා දකිනවා. ඔය පින්වතුන්ට ආත්මවත් වූ ගන්ධයක් සිහි කරගන්න බැරි දවසක් එයි.

රස ගත්තහම, අම්මා හඳුලා දුන්න තේ රසයි. තාත්තා උයලා දුන්න කෑම රසයි. අපේ උපාසකම්මා හඳුන කෑම රසයි. අපේ උපාසක මහත්තයා හඳුන කෑම රසයි කියලා රසය මුල් කරගෙන හෝ ආත්ම සංඥාවක් එනවා නම්, කෙනෙක් කරපු හෝ කෙනෙක්ගේ හෝ රසවල් කොහෙවත් නෑ. හැම වෙලාවෙම රසය, ජීවිතා ධාතු, රස ධාතු, ජීවිතා විඤ්ඤාණා ධාතු කියන ටික අනාත්මයි. මහා භූතයන්ගේ උපාදාය රූපයි. ඒ ටික නිසා තමන් තුල ආත්ම සංඥාවක් යෙදිලා තියෙන්නේ කියලා දකිනවා.

අපි කෙනෙක් හඳුලා දුන්න රස කියලා බලන්න ගියත්, අනාත්ම වූ රසයම හම්බ වෙනවා. පුද්ගලයෙක්ගේ රස කියලා අපේ මනස තුලයි යෙදෙන්නේ කියලා දකිනවා.

ඊට පස්සෙ කයට ගැටෙන පොට්ටිබිබය අහවල් කෙනාව අල්ලන්න පුළුවන්. අහවල් ළමයව අල්ලන්න පුළුවන්. දුරුවව අල්ලන්න පුළුවන් කියලා අපි යම් පොට්ටිබිබයක් සිහි කරනවා නම්, ඒයා දැකිනවා කන බොන ආහාරයෙන් හැදුන සතර මහා ධාතු රූපය ස්පර්ශ වෙයි. එතකොට පුද්ගලයෙක් කයේ හැපුනා. අහවලාගෙ ස්පර්ශය අහවල් කෙනාගෙ ස්පර්ශය කියලා අපේ මනසෙ යෙදෙයි. නමුත් අපි ඒක සිහි කරලා, ඒ ස්පර්ශය ගන්න ගියාමත් අනාත්ම වූ ධාතු නිසා ස්පර්ශයක්, කාය ධාතු, පොට්ටිබිබ ධාතු, කාය විඤ්ඤාණ ධාතු නිසා ස්පර්ශයක් ඇතිවෙනවා.

ඒ කාය, ඒ පොට්ටිබිබය මහා භූත උපාදාය රූප. කෙනෙක්ගෙ නෙමෙයි. සතර මහා ධාතුවෙන් හැදුන ඒවා. ඒක කෙනෙක්ගෙ කියන සංඥාව මනසෙ යෙදෙයි නේද කියලා බලනවා.

ගෙදර ගැන සිහි කරන්න. අම්මා ගැන සිහි කරන්න. දුරුවා ගැන සිහි කරන්න පුළුවන් වෙයි. මනසින්, සිහි කරන කොට දන්නවා, මේ සිහි කරන කොටත් බාහිර යම් රූපයක් හෝ ශබ්දයක් හෝ ගන්ධයක් හෝ රසයක් හෝ පොට්ටිබිබයක් තියෙනවා නම් ඒක අනාත්මයි නේද? එබඳු වූ ධර්මා සිහි කරලා ඒවා බලන්න ගියාමත් අනාත්ම වූ ස්කන්ධ ඇස් ඉදිරිපිටට එයි. එතකොට තමන් තුල ආයෙත් මේ ආත්ම සංඥාව යෙදෙයි නේද කියලා බලනවා.

ස්පර්ශ ආයතන හයේ ම ඔය පින්වතුන් දැක්කොත් අනාත්ම වූ ආයතන ටික නිසා තමන් තුල ආත්ම සංඥාව උපදිනවා කියලා දැක්කොත්, ආත්ම සංඥාව තමන්ට සිහි කරන්න පුළුවන්, සිහි කරන එක මනෝයි කියලත් දැක්කොත්, සිහි කරලා බාහිරේ බලන්න බෑ. බාහිර මෙහෙම දෙයක් බලන්න බෑ කියන තැනකට ඔය පින්වතුන් ආවොත් යම් දවසක දී, ඔතෙන්නට කියනවා ශුන්‍ය වූ ග්‍රාමය කියලා. හිස් ගෙවල් හයක්. ගෙවල් හයේ කිසිම පුද්ගලයෙක් නෑ දැන්. මේ ගෙවල් හයේ කිසිම සත්වයෙක් නෑ. හිස් ගෙවල් හයක් තියෙන තැනකට ඇවිල්ලා.

සිහි කරන්නෙ, බලන්නේ. නුවණින් මෙනෙහි කරන්නෙ හිස් වූවක්. සත්වයෙක් නොවූ, පුද්ගලයෙක් නොවූ ධර්මාවයක්ම වැටහෙනවා.

‘න ව කිංචි ලෝකෙ උපාදියති’

කාය සංඛ්‍යාත ලෝකයෙ කිසිවක් පුද්ගල භාවයෙන්, ආත්ම භාවයෙන්, උපාදාන වශයෙන් ගන්නෙ නෑ. මෙන්න මේ විදියට යම්කිසි කෙනෙක් නුවණින් බලනවා නම් මේකට කියනවා අනාත්ම සංඥාව බහුල කරනවා කියලා.

මේක හොඳට තේරුම් කරගන්න. මේක හරිම වටිනා දෙයක් පීචිතේකට. ලේසි රැවටිල්ලක් නෙවෙයි අපි රැවටිලා තියෙන්නෙ. අපි මාරයගෙ උගුලකට අනුවෙලා මේ තියෙන්නෙ. හොඳට බලන්න. මේ වක්‍රයෙන් ඵලියට යන්න වෙන තැනක් ඇත්තෙම නෑ.

ඒ කියන්නෙ සුදු පාට ඇඳගත්ත කෙනා ඵද්දි මම නිල් පාට කණ්ණාඩියක් දාගෙන නිල්පාට කණ්ණාඩියකින් නම් බලන්නෙ, බලලා නිල් පාට රූපයක් මතකෙ තියාගන්නවා නම්, බාහිර රූපෙයි නිල් පාට කියලා මම හිතාගන්නවා නම්, බාහිර නිල්පාට රූපෙට මම ආස කරලා බාහිර නිල්පාට රූපෙ බලන්න යනවා නම්, ආපනු බාහිර නිල්පාට රූපයම දකිනවා නම්, අපිට කවදාවත් නිල්පාට ලෝකෙන් ඵලියට යන්න පුළුවන් වෙයි ද? බෑ. කවදාවත් යන්න මගක්වත් හම්බ වෙයිද අපිට? හිනෙකින්වත් ? බෑ. හිනයක් දැක්කත් හම්බ වෙන්නෙ නිල් පාටින්.

මේකෙන් ඵලියට යන්න කිසිම වෙලාවක ලෝකෙට ඉඩක් නෑ කියන්නෙ ඒ නිසා.

අන්තිමට ඒ විදියටයි ලෝකෙ කියන්නෙ. ඇත්ත පේන්නෙ නෑ. ලෝකෙ වැරදියි කියලා කියන්නෙ. නිල් පාට පේන එක ඇතුලෙ තමයි ජරා, මරණ, ශෝක පරිදේව, දුක්ඛ දෝමනස්ස උපායාස ටික ඇතිවෙන්නෙ නිල් පාට ලෝකෙ. නිල් පාටින්ම දැකලා, නිල් පාටම සිහි කරලා, නිල් පාටම හම්බවෙන තාක් ඕකට කියනවා ලෝකෙ කියලා. ඕකට කියනවා සසර කියලා. ඔය ඇතුලෙ ජරා, මරණ, ශෝක පරිදේව, දුක්ඛ දෝමනස්ස, උපායාස, නින්දා, අපහාස, ඇනුම්, බැනුම්, තාඩන පීඩන, විඳින්න තියෙන ඔක්කොම දුක් ටික තියෙනවා. හැබැයි ඔය ඔක්කොම ටික තියෙන්නෙ අවිද්‍යාව ප්‍රත්‍යයෙන්. මේ ඔක්කොම දුක් ටික තියෙන්නෙ ඇත්ත ඇති හැටියෙ නොදකින කෙලේසයක් මත.

කෙලෙස්, කම් කියන ධර්මා දෙක මත තියෙන්නෙ මනසෙ.

මේ දුක නිල් පාට ලෝකෙ තිබුනා නම්, තිබිවිච නිල් පාට නිසා දුකක් විඳින්න වුනා නම්, තව ඒක සාධාරණයි. නමුත් දුක හදාගෙන දුක උපද්දවාගෙන නම් දුක් විඳින්නෙ අපි. ලෝකෙ තිබුනෙ නෑ නිල්පාට. තිබුනෙ සුදු පාට. නිල් පාට කන්නාඩියක් අවස්ථාවට පැළඳගෙන, නිල් පාටින් බලලා, නිල්පාට දේකට කැමති වෙලා. මේ රූපෙ වෙනස් වෙන කොට පේන්නෙ කොහොමද මට? නිල් පාට රූපෙ වෙනස් වෙච්ච එක. මං නිල්පාට රූපෙට කැමති නම් නිල්පාට රූපෙ නැතිවෙච්ච එකට අඩන්නෙ නැද්ද? අඩනවා. විලාප දෙනවා.

ඉතින් මේ දුක් ටික තියෙන්නෙ ඔය වගේ ප්‍රපංචයක් හරහා, කෙලේසයක් හරහා කියන එක මතක තියාගන්න.

ඒ නිල්පාට රූපෙ වගේ තමයි ආත්ම සංඥාව. අනාත්ම වූ රූපය ඇස් ඉදිරිපිටට එද්දින්, එන්නෙ අපිට ආත්ම සංඥාව නම්. පැත්තකට ගිහිල්ලා අපි සිති කරන්නෙ දරුවෝ ගැන නම්, ස්වාමි පුරුෂයා ගැන නම්, බිරිඳ ගැන නම්, ඥාතිවරු ගැන නම්, මේ දැන් නිල්පාට වස්තුව සිති කර කර ඉන්නෙ ඒවා සිති කළහම නිල්පාට රූප බලන්න කැමතියි වගේ දරුවා බලන්න කැමතියි. ස්වාමියා බලන්න කැමතියි. බිරිඳ බලන්න කැමතියි කියලයි යන්නෙ.

කැමති දේ තිබිලා අපිට හම්බවෙනවා නම් ඒත් තව සාධාරණයි. කමක් නෑ අවස්ථාවකට හරි. නමුත් එහෙම බලන්න කියලා ගියාමත් ඇස් ඉදිරිපිටට එන්නෙ ආයෙත් සුදු පාට රූපෙ. අපේ කන්නාඩිය හරහාම අපි ආපත්‍ර නිල් පාට දැනගෙන නිල්පාට තියෙන රූපෙ හම්බවුනා කියලා හිත හදාගෙන එනවා. අන්තිමට හිතම සනසවන්න, හිතම පිනවන්න, හිතටම කෙලේසෙම ගොනු කරන්න කටයුතු කරලා තියෙනවා මිසක, කෙලෙස් දූශමයකින්වත් අහකට ගිහිල්ලා නෑ.

හොඳට මතක තියාගන්න. ලෝකෙ කියලා කියන්නෙ මුළු පීචිතේම කෙලෙස් පරිහරණයක්. තුන් හවයම කෙලෙසුන් නිසා දුක් විඳිනවා. ස්කන්ධ නිසා දුක් විඳින්නෙ නෑ කවුරුවත්. කෙලෙස් නිසා දුක් විඳින්නෙ. එතකොට බුදු රජාණන් වහන්සේ ලෝකෙ පහළ වෙලා සම්මා දිට්ඨි 'මහණෙනි, ඇත්ත ඇති හැටිය බලන්න කියලා පෙන්නුවා. දුක පෙන්නුවා ඔය නිල් පාට ටික තමයි දුක. දුකට හේතුව කියලා පෙන්න්න වෙන්නෙ මොකක්ද? අර මහසෙ තියෙන දැනුම් ටික. තණ්හාව දුකට

හේතුව කියලා පෙන්නවා. තණ්හාව නැති වුනොත් දුක නැතිවෙනවා කියලා පෙන්නවා. මාර්ගය මොකක් ද? සම්මා දිට්ඨි. ඇත්ත බලන්න.

ඇස් ඉදිරිපිටට එන රූපය දිනා හොඳට බලන්න. එතකොට මේක මනසෙ තියෙන කෙල්ලෙසෙ කියලා, නිල් පාට කියන එක කන්ණාඩිය නිසා හම්බවෙච්ච එකක් කියන නුවණ ආවොත්, එහෙනම් කන්ණාඩිය නිසා නිල් පාටට පෙනුනා නම් බාහිර නිල්පාට රූපයක් සිහි කරන එක වැරදියි නේ ද? කියන එක තේරෙන්න තේරෙන්න මොකද වෙන්නේ.

සිහි කරන ගතිය අඩුවෙයි ද? නැද්ද? අඩුවෙයි.

එතකොට හිත සමාධි වෙනවා කියන්නේ ඉබේමයි. ඇයි මේ දූවන වේගෙ නතර වෙන්නේ නැද්ද?

නතර වෙනවා.

කෝවිචියට ගල් අඟුරු දානකම් වේගය වැඩිවෙනවා වගේ. බාහිර පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා කියලා හිතෙනතාක් හිතන්න බැරිද? හිතනවා කෙළවරක් නැතුව. යම් කාලෙක දී සම්මා දිට්ඨිය ඇත්ත ඔය පින්වතුන් දැක්කොත් මේ හිතන එක අඩුවෙයිද නැද්ද?

අඩුවෙනවා.

අඩුවෙනවා කියන්නේ මේ අඩුවීම කොච්චරක් දුරට අඩුවෙනව ද දන්නවද?

මේ කාම සංඥාව සම්පූර්ණම දුරු වෙලා ධ්‍යාන මට්ටමට හිත වැඩෙනවා.

ඒකට කියනවා චේතෝ විමුක්ති කියලා.

ඒ චේතෝ විමුක්තිය නම් කරනවා, ශුන්‍යත චේතෝ විමුක්තිය කියලා.

අනාත්ම සංඥාවෙන් බලනකොට, අනාත්ම සංඥාව බහුල කරනකොට, මේ විදියට ආත්ම සංඥාව දුරු වෙනවා. දුරු වෙනකොට කෙලෙසුන්ගෙන් හිත මිඳෙනවා. ආශ්‍රවයන්ගෙන් හිත මිඳෙනවා. ආත්ම සංඥාවෙන් හිත මිඳෙනවා.

පංච උපාදානස්කන්ධයෙන්ම හිත මිඳෙනවා.

ඒ මිදීම නම් කරනවා ශුන්‍යත චේතෝ විමුක්තිය කියලා. ඵයාගෙ ඇස් ඉදිරිපිටට ගැහැවී ගැහැවියෝ ගහපතියෝ රූපවරු සිටුවරු කවුරු කෙනෙක් ඇස් ඉදිරිපිටට ආවත් ආර්ය වූ ශුන්‍යතාවයකින්මයි ඉන්නේ.

නුවණක් තියෙන කෙනාට, මේ ශූන්‍යතාවයෙන් බලන්න බැර වෙයිද? තමන් තුල මෙහෙම ආත්ම සංඥාව යෙදිලා තියෙනවා කියලා. ඒ වේතෝ විමුක්තිය අකෝප්‍යයි කියලා කියන්නේ, වෙනස් වෙන්නේ නෑ කියලා කියන්නේ, ආයෙ රැවටීමකින් හරි ආත්ම සංඥාවෙන් බැලෙයි කියලා එකක් නෑ.

ඒ ශූන්‍යතාවය අකෝප්‍යයි. වෙනස් වෙන්නේ නෑ කවදාවත් කියලා කියන්නේ. සතිපට්ඨානෙ වඩලා, අනාත්ම ධර්මා තියෙන තැනක ආත්ම සංඥාව තමන් තුල උපදින්නේ කියලා බලනවා.

ආත්ම සංඥාව සිහි කරලා බාහිරට යන්න බෑ. ඒක වැරදියි කියලා බලනවා. ඔහොම බල බලා ඉන්න කොට කෙලෙස් අඩුවෙලා නිවරණ අඩුවෙලා සම්මා දිට්ඨිය ඵලඹ සිටිනවා හොඳට.

ඒ කියන්නේ සුදු පාට රූපය දකිනකොට, නිල්පාට කන්නාඩියෙන් බලලා නිල් පාටයි කියලා ගත්ත දැනුම වැරදියි නේද? එහෙම සිහි කරද්දීත් තිබුනේ සුදු පාට නේද? බලන්න කියලා ගියාම සුදු පාට රූපෙ ඇස් ඉදිරිපිටට එයි. නිල් පාටට අපිට පෙනෙයි නේද කියලා මෙහෙම බල බලා ඉන්න කොට නිල්පාට යමක් සිහි කරගන්න බැර දවසක් එනවා.

මේ නිල්පාට පරිහරණය කරන එක අඩුවෙන කොට ඒක දිරලා යනවා. ඔය පින්වතුන් දන්නවනේ යමක් පරිහරණය නොකර ඉන්නකොට ඒක මළකඩ කනවා. ගෙවෙනවා, දිරලා යනවා නේද? එතකොට දැන් ආත්ම සංඥාව පරිහරණය කරන කොට ඒක හොඳට තිවු වෙනවා.

දැන් ඔය පින්වතුන් ආත්ම සංඥාවෙන් සිහි කරනවා. නෑ ඒක වැරදියි. එහෙ තියෙන්නේ මෙහෙම දෙයක් මෙහෙම රූපයක් හම්බ වෙනකොට අපි තුල යෙදෙන්නේ කියලා ඇත්ත බලනවා.

ස්කන්ධ ටික පරිහරණය කරනවා.
කෙලේසෙ පරිහරණය නොකරනවා.
එතකොට මේ කෙලේසය පිරිහීමට යනවා.
කෙලේසෙ දිරලා යනවා.

සමමා දිවිඳි ඇත්තට, මිවිසා දිවිඳි දිරලා යනවා.

සමමා සංකප්පය නියෙන කෙනාට මිවිසා සංකප්පය දිරලා යනවා.

මේ විදියට මේ කෙලෙස් පැත්ත දිරලා යනවා.

ඊට පස්සෙ ආශ්‍රවයන්ගෙන්, කෙලෙසුන්ගෙන් හිත මිදෙනවා. ආශ්‍රවයන්ගෙන්, කෙලෙසුන්ගෙන් හිත මිදුනහම අන්න ඒ විමුක්තියට කියනවා ශුන්‍යත වේතෝ විමුක්තිය කියලා.

දැන් ලෝකෙන් එතෙර වෙන දොරටුවක් ඔය.

ලෝකය කිවුවෙ මේ ස්පර්ශ ආයතන හය.

ඇහැ ලෝකෙ, රූපය ලෝකෙ, චක්ඛු විඤ්ඤාණය ලෝකෙ. කන ලෝකෙ, ශබ්දය ලෝකෙ, සෝත විඤ්ඤාණය ලෝකෙ

මේ අටළොස් ධාතුව ලෝකය

ලෝකය අනාත්ම සංඥාවෙන් බලලා, එයා ශුන්‍යත වේතෝ විමුක්තියෙන් මිදෙනවා.

ඔය වේතෝ විමුක්තියට කියනවා අපි අරහත් එල වේතෝ විමුක්තිය කියලා.

ඔය වේතෝ විමුක්තියට අකෝප්‍යයි කිවුවා. ඇයි?

ස්පර්ශ ආයතන හය කෙනෙක්ගෙ, පුද්ගලයෙක්ගෙ කියලා බැරවීමකින් හරි හිතෙයි ද? හිතෙන්නෙ නෑ.

ඇයි ඒ? මේ ඇත්ත එව්වර බලවත්.

දැන් ඔය විදියට බලලා, බලලා, සුදු පාට නියෙන රූපය ඇස් ඉදිරිපිටට එන්නෙ. අපේ කන්ණාඩිය හිසයි නිල් පාටට අපිට තේරෙන්නෙ කියලා ඔහොම බලලා බලලා, නියෙන්නෙ සුදු පාටමයි කියන තැන එළඹ සිටියහම නිල් පාට කන්ණාඩිය ගැලවිලා ගියොත්, සුදු පාට පේන මට්ටමම එළඹ සිටියොත්, පේන්නෙත් සුදු පාට.

සිහි කරන්නෙත් සුදු පාට

ගියාම හම්බවෙන්නෙත් සුදු පාට කියන තැනින්ම සිටියහම, බැරවීමකින් හරි නිල්පාටට පෙනෙයි කියලා එකක් නියෙනව ද? නෑ.

ඒ නිසා ඒ වේතෝ විමුක්තියට කියනවා අකෝප්‍යයි කියලා අකෝප්‍යයි කියන්නේ වෙනස් වෙන්නෙ නෑ.

දැන් මේ වේතෝ විමුක්තිය මොකට ද?

නිවන සඳහා.

නිවන දෙආකාරයි.

සෝපදිශේෂ නිබ්බාන සහ අනුපදිශේෂ නිබ්බාන. ඒ කිවුවෙ

දැන් මේ කෙලෙසුන්ගෙන් මනස මිදුනු ආශ්‍රවයන්ගෙන් මනස මිදුනු කෙනාටයි. ඇස් ඉදිරිපිට රූපයක් ආවොත් රූපය පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතුවම නැතිවෙනවා කියන එක පේනවා. එනන එනන ස්කන්ධ නිරෝධය පෙනෙන්නෙ දැන්. ශබ්දයක් අනුනොත්, ශබ්දය ඇහෙන්න තියෙන හේතුටික නිසා ශබ්දය කියන එක ඇහෙනවා. හේතු ටික නැතිවෙන කොට ශබ්දය ඉතුරු නැතුවම නැතිවෙනවා කියන එක පේනවා. බලන්න ද ඕනෙ නෑ. උත්සාහයක් ඕන නෑ. හිතන්න ද ඕන නෑ. ඒක සාක්ෂාත් වෙනවා. වෙනවා කියන න්‍යායයකට පත් කරලා තියෙන්නෙ.

මෙව්වරකල් කළේ ඇහැට එන රූපය අපි ආත්ම වශයෙන් මෙහෙත් අල්ලගන්නවා, උපාදානයයි. ඒ ස්කන්ධයෝ නිරුද්ධ වුනාට උපාදානය නිසා නැවත ස්කන්ධයෝ හදන එක වුනේ. දැන් උපාදානයෙන් මිදිලා නම්, ආශ්‍රවයන්ගෙන් මිදිලා නම්, පේන දේ අල්ලගන්න එකක් නෑ. එතකොට පෙනෙන දේ පෙනීමෙන් පස්සෙ නිරුද්ධයි කියන තැනක පිවිනේ, දිට්ඨෙ දිට්ඨ මත්තං දැන් ආශ්‍රවයන්ගෙන් හිත මිදිලා ඉබේමයි සුතේ සුත මත්තං, මුතේ මුත මත්තං, විඤ්ඤානෙ විඤ්ඤාන මත්තං කියන තැන පිවිනේ පවතිනවා. ඕකට කියනවා

‘යං කිංචි සමුදය ධම්මං
සබ්බං තං නිරෝධ ධම්මං’ කියන තැන
සම්පාදනය කරගෙන පිවිත් වෙනවා.
ආශ්‍රවයන්ගෙන් හිත මිදිලා, කෙලෙසුන්ගෙන් හිත මිදිලා.

වතීමානසක, හේතුන්ගෙන් හටගත්ත ධර්මයෝ හේතු නිරෝධයෙන් නිරුද්ධ වෙනවා කියන තැනක පිවිත් වෙනවා. හේතු නිසා හටගෙන, හේතු නිරුද්ධ වෙනකොට නිරුද්ධ වෙනවා කියලා හිතන්නෙවත් නෑ. හිතන්නවත් ඕන නෑ. ඒක ධර්මතාවයක් බවට පත් කරලා.

ඔය පින්වතුන් කන්ණාඩිය ඉදිරිපිටට යද්දි, කන්ණාඩියට වැටුන ඡායාව, අහකට යනකොට ඉතුරු නැතුව නැතිවෙනවා කියලා හිතන්න ඕනද? ඕන නෑ. පිවිනේ නැම අරමුණක් ම එහෙමයි.

ආශ්‍රවයන්ගෙන් මිදිලා, ආයතන ටික පරිහරණය කරනවා.

ඔතෙන්ට කිවුවා සෝපදිශේෂ නිබ්බාන කියලා. ස්කන්ධ ඉතිරිය සහිතයි.
හැබැයි කෙලෙසුන්ගෙන් මිදිලා, ආශ්‍රවයන්ගෙන් මිදිලා, පංච
උපාදානස්කන්ධයෙන් මිදිලා ජරා, මරණ, ශෝක පරිදේව, දුක්ඛ
දෝමනස්ස උපායාසයන්ගෙන් මිදිලා.

ගුරු බරේ වැඩි කොටස අත හැරියා.

ස්කන්ධ ටිකේ බර විතරයි ඉතුරු.

ඔන්න ඔය විමුක්තිය නිවන සඳහා.

සෝපදිශේෂ නිබ්බානය මොකට ද?

අනුපදිශේෂ පරිනිර්වාණය සඳහා.

ඒ කිවුවේ කමී ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත මේ ජීවිතයත් අත
හැරෙනවා. මතු විඤ්ඤාණය ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් පැමිණීමකුත් නෑ.

පහනක් නිවෙනවා වගේ නිවෙනවා.

මෙන්න මේ විමුක්තිය සාක්ෂාත් කරගත්ත කෙනාටයි.

මේ දෙආකාර නිරෝධය ස්පර්ශ කරන්න පුළුවන්.

ඒකයි විමුක්තිය කුමක් සඳහා ද නිවන සඳහා කියලා කිවුවේ.

ලෝකයට කිවුවා කෙලෙස් පරිහරණය කරනවා. ආශ්‍රව
පරිහරණය කරනවා කියලා.

රහතන් වහන්සේලාට කියන්නේ නෑ. කෙලෙස් පරිහරණය
කරනවා ආශ්‍රව පරිහරණය කරනවා කියලා

රහතන් වහන්සේට කියන්නේ ස්කන්ධ පරිහරණය කරනවා
කියලා.

ඒකෙ ලොකු අර්ථයක් තියෙනවා. ඇයි ඒ?

රහතන් වහන්සේලා සම්මා දිට්ඨි.

දන්නවා, ඇස් ඉදිරිපිටට එන්නේ කන බොන ආහාරයෙන් හැදුන
සම්, මස්, ලේ, නහර, ඇට, ඇටමිදුලු වලින් යුක්ත වූ මේ රූපය කියන
කාරණාවත් දන්නවා.

සිහි කරනකොට හේතූන්ගෙන් හටගත්ත අනාත්ම වූ රූපය
කියන අදහසින්මයි සිහි කරන්නේ. බලන්න ගියාමත් ආහාරයෙන්
හැදුන අනාත්ම වූ රූපයමයි තියෙන්නේ කියන අදහසින්මයි පේන්නේ.
කෙලෙස් හැති පිරිසිදු ස්කන්ධ පරිහරණයක් විතරයි කරන්නේ.

හැබැයි ලෝකෙන් දන්නවා.

මෙබඳු රූපය ආශ්‍රව දුරු නොකළ කෙනෙක්ගේ ඇස් ඉදිරිපිටට

යනකොට නම් මනුෂ්‍යයෙක් කියලා සිහිවෙයි නේද කියලත් දන්නවා.

රහතන් වහන්සේට හොඳට තේරෙනවා කන බොන ආහාරයෙන් හැදුන සම්, මස්, ලේ, නහර, ඇට, ඇටමිදුළුවලින් යුක්ත රූපය ඇස් ඉදිරිපිටට ආවෙ කියලා හොඳට සිහි නුවණත් තියෙනවා. සිහි කරලා බලන්න යනකොටත් බලන්න යන්න බැරි නෑ. බුදු භාමුදුරුවෝ බලන්න යනවා. සැරියුත් මහාරහතන් වහන්සේ බලන්න යනවා කියලා යන්න පුළුවන්. පඤ්චි මාත්‍රයක් විතරයි. තියෙන යථාර්ථය මේක නේද කියලා නුවණත් තියෙනවා.

බලන්න කියල ගියාම, ඇස් ඉදිරිපිටට කන බොන ආහාරයෙන් හැදුන හම්, මස්, ලේ, නහර වලින් යුක්ත වූ අභිත්‍ය වූ වෙනස් වෙන රූප මාත්‍රයක් හමුවෙයි නේද කියන නුවණ තියෙනවා. ආශ්‍රවයන් දුරු නොකළ මනසකට මේ රූපෙ දකින කොටම බුදු භාමුදුරුවෝ කියන සංඥාව පහළ වෙයි නේද? මේ රූපෙ දකිනකොට ම සාර්පුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ කියන නම පහළවෙයි නේ ද?

ඒ විදියටම මේ රූපෙ දකිනකොටම අම්මා, තාත්තා, අයියා, අක්කා කියලා තේරෙයි නේද කියලා ලෝකෙ ගැනත් දන්නවා.

මෙන්න මේ විදියට ලෝකෙන් ඵතෙර වෙන්න තියෙන එක දොරටුවක්, මේ ක්‍රමය ඉගෙනගෙන, මේ විදියට හිතන්නෙ නැතුව කවදාවත් මිඳෙන්න පුළුවන්කමක් නම් නෑ. බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා නොසිතන්නා විශේෂණයකට පත්වෙන්නෙ නෑ කවදාවත්. හිතන කෙනයි විශේෂණයකට පත්වෙන්නෙ.

ඔය පින්වතුන් මොන වැඩක් කෙරුවත්, වාහනේක ගියත්, රස්සාවක් කළත්, ගෙවල් දොරවල්වල ජීවත් වුනත්, ප්‍රශ්ණයක් නෙවෙයි. සත්ව පුද්ගල භාවයට සිහිවෙන හැම වෙලාවකම අනාත්ම ධර්මා ටික බලන්න. ඒ නිසා ආත්ම සංඥාව යෙදිලා තියෙන්නෙ කියලා බලන්න.

ආත්ම සංඥාව සිහිවෙනකොට මේක මනස තුල පවතින ධර්මාවයක් නැත්නම් කම් නිමිත්තක් කියලා බලන්න. මෙහෙම එකක් බාහිර සිහි කරන එක වැරදියි. එහෙම එකක් නෑ කියලා බලන්න දෙපැත්තට.

ඔය විදියට හිත හිතා, හිත හිතා ඉන්න. ඒකට උපකාර පිණිස ශිලයක පිහිටලා සිත වඩන්න.

ඔන්න ඔය විදියට කළහම, ඕකට කිවුවා අනාත්ම සංඥාව ඛනුල කරලා ආත්ම සංඥාව දුරු කරනවා.

ඒ සඳහා තියෙන නුවණට තමයි අපි කිවුවේ, සංඥා විවර්ධිත පඤා කියලා

ඒ අනාත්ම සංඥාව ඛනුල කළහම, ඒ මාර්ගය ඔස්සේ ගියහම, ඒ කෙලෙසුන්ගෙන් මිදීම, ආශ්‍රවයන්ගෙන් මිදීම නම් කළා ශුන්‍යතාවේතෝ විමුක්ති කියලා.

ඒ විමුක්තිය නිවන සඳහායි. එක් ක්ෂණික ස්කන්ධයන්ගේ නිරෝධය සඳහායි.

එක් ක්ෂණික ස්කන්ධයන්ගේ නිරෝධය දකින මට්ටමට ජීවිතය පත් කළේ ඇයි?

අනුපදිශේෂ පරිනිර්වාණය සඳහායි.

ඒකයි අර ආශ්‍රවයන්ගෙන් මිදුනහම මත්තේ කළ යුත්තක් නෑ කියන තැනට එනවා. ඒ කියන්නේ කරන්න තියෙන උපරිම දේ කළා. ඊට පස්සෙ ධර්මතාවයක්. හටගත්ත ස්කන්ධයෝ නිරුද්ධ වෙනවා කියන එක සිද්ධිවෙන තැනට සිද්ධිකරලා තියෙනවා. තමන්ට ඊට එහා කරන්න දෙයක් නෑ.

ඔන්න එක විමුක්ති මුඛයක්, එක දොරටුවක්, ඊට පස්සෙ තව තියෙනවා.

ඔතන දි 'සබ්බේ ධම්මා අනත්තා' කියලා කිවුවේ වෙන මුකුත් හින්දා නෙවෙයි. දැන් මේ ස්පර්ශ ආයතන හයත්, ඒ ස්පර්ශ හය අනාත්මයි කියලා දන්නා නුවණත් අනාත්මයි කියලා පෙන්නුවා.

ඒකයි සියලු සංස්කාරයෝ කියලා කියනකොට ඔය ස්පර්ශ ආයතන හයට කියන්නෙ. ස්පර්ශ ආයතන හයම අනාත්මයි. ඒ අනාත්මය දන්නා නුවණත් අනාත්මයි කියලා කියන්නයි 'සබ්බේ ධම්මා අනත්තා' කියලා කිවුවේ.

- මේක ජීවිතය පිළිබඳ ප්‍රශ්නයක් -

අනන්ත දුක් සහගත සසර පිළිබඳ ප්‍රශ්නයක්.

ඔය පින්වතුන්ට ධර්මය කියලා දෙන්න මම දරන උත්සාහයට වඩා දුකස් ගණනකට වැඩි උත්සාහයක් ඔය පින්වතුන් තුල තියෙන්න

ඕන. හාමුදුරුවන්ගේ මේ වචනය අපි ගන්නෙ කොහොමද කියලා.

සසර බය තේරෙනවා නම්, සසර දුක තේරෙනවා නම්, සසරින් එතෙර වෙන්න ඕන නම්, එයාගෙ මනසෙ හොඳ අවදි බවක් ඇතිකරගන්න, හොඳ උවමනාවෙන් ඒක අහනවා. ඉතින් ඒ නිසා හොඳ උවමනාවෙන් මේ ටික අහන්න.

දෙවෙනි කාරණාව තමයි - මං මේ අනික් පැත්තෙ ඉඳන් ආවේ ලෝකෙට ආත්ම සංඥාව ගොඩාත් වැඩි නිසා - ඊගාව විමුක්ති මුඛය තමයි, සියළු සංස්කාරයෝ අනිත්‍යයි කියලා දකිනවා නම්, මෙන්න මේකත් මිදීමට තියෙන මගක් නිවනට තියෙන මගක්.

කොහොමද සියළු සංස්කාරයෝ අනිත්‍යයි කියලා දකින්නේ. හොඳට බලනවා ඇහැ කියන එක.

මම ඔය පින්වතුන්ට මතක් කරලා තියෙනවා, ඇහැ කියන්නෙ කම්ප රූපයක්. පෙර අවිද්‍යාව, කම්ය, තණ්හාව වච්ඡාන ආහාර කියන ධර්මා නිසා හැදිවිට රූපයක්. මේ ඇහැ අපි නිතාගෙන ඉන්න විදියේ ඉඳගෙන, හිටගෙන, නිදාගෙන, ඇවිදින හතර ඉරියව්වෙම තියෙන ඇහැක් නෙවෙයි. ඇහැ කියන එක තීරණය වෙන්නේ, ඇහැට පේන රූපයට සාපේක්ෂව. ඇහැ උපන්නා කියන්න තියෙන සාක්ෂිය තමයි, රූපයක් පේන එක. අපි මේ නිතාගෙන ඉන්න සුදු පාට, මැද කළු ඉංගිරියාවක් තියෙන මේ පේන එක වණි රූපයක්. ඇහැ නෙමෙයි. ඇහැ කියන එක තමන්ට සාපේක්ෂව තියෙන එකක්. ඇහැ කවදාවත් බාහිර නෑ. ඇහැ ආධ්‍යාත්මිකයි. දැන් මේ බාහිර තියෙන ඒවා ඇස් නම්, මට බලන්න පුළුවන් වෙන්න ඕන මේ ඇහැ නැති වුනත්, මේවා ඇස් නම් බලන්න පුළුවන් වෙන්න ඕන. මේ ඔක්කොම ඇහැට පේන රූප මිසක ඇහැ නෙමෙයි. කෙනා කෙනාට සාපේක්ෂව මේක බොහොම නුවණින් දකින්න ඕන සිද්ධියක්.

ඕකෙදී අර මම කියන්නෙ ඉඳිකට්ටිකින් හරි අල්පෙතෙත්තකින් හරි ඇනලා, ඇනලා බැලුවොත් අපිට රිදෙයි නේද? එතකොට උපදින විඤ්ඤාණය මොකක් ද? කාය විඤ්ඤාණය. කාය විඤ්ඤාණය උපදිනවද ඇහැ නම්, ඇහැට ගැටිලා කාය විඤ්ඤාණය උපදිනවා කියලා තියෙනවද කොහේවත් . නෑ. ඒ රූපය නිසානෙ, කාය විඤ්ඤාණය ඉපදුනේ. එහෙනම් ඇහැ කියන්නෙ අවස්ථාවට පෙනෙන

එකක්. ඊට පස්සේ අපිට පේන රූපය කියලා කියන්නේ, මේ ඇහැ උදවුවෙන් ඇහැ නිසා ඇහෙන් හදලා පෙන්නන රූපයක්. මෙහෙම වණිසටහනක් මහා භූතයන්ගේ නෑ. පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ, කියන සතර මහා ධාතුවත්, වණි, ගන්ධ, රස, ඕජා කියන උපාදාය ගුණාත්මක ගති හතරකුත් තියෙනවා.

එහෙම තියෙන තැනක මහා භූතයන්ගේ තියෙන වණි සංඝටක අරගෙන මේ ඇහෙන් තමයි මෙහෙම හැඩතලයක් හදලා පෙන්නන්නේ. රූපයක් හදලා පෙන්නන්නේ. එතකොට මෙහෙම රූපයක් පෙන්නන්න ඇහැ උපකාරයි. ඇහැ හැදෙන්න රූපය උපකාරයි. මේ දෙන්නා උපකාරයි වක්ඛු විඤ්ඤාණය උපදින්න. ඔවුනොවුන්ට උපකාරීව, ඔවුනොවුන්ට උදවු වෙමින්, අවස්ථාවට මේ හේතු තුන හැදිලයි, අපිට මේ රූපයක් පේන්නේ.

ඇහැ නැතිවුනා කිවුවත්, රූපය නැතිවුනා කිවුවත් දෙන්නම නැතිවුනා කිවුවත්, වක්ඛු විඤ්ඤාණය නැතිවුනා කිවුවත්, පේන දේ ඉතුරු නැතුවම නැතිවෙනවා. ඕක තමයි පවතින ඇත්තම ඇත්ත.

අපිට ඔය ඇහැ, රූප, වක්ඛු, විඤ්ඤාණ, වක්ඛු සම්මිඝ්ඝය, වක්ඛු සම්මිඝ්ඝයෙන් උපන්න වේදනා, සංඤා චේතනා කිවුවට ඕවා එකක්වත් තේරෙන්නේ නෑ. පේන්නේ නෑ. අපිට පේන්නේ රූපයක් විතරයි. හැබැයි මේ රූපය පේනකොට රූපය පේනවා කියන තැනට රූපයත් උපකාර වෙලා, ඇහැත් උපකාර වෙලා, වක්ඛු විඤ්ඤාණයත් උපකාර වෙලා, වක්ඛු සම්මිඝ්ඝය, වක්ඛු සම්මිඝ්ඝයෙන් උපන්න වේදනා, සංඤා, චේතනා කියන ධර්මයන් උපකාරී වෙලයි තියෙන්නේ.

ඔය පින්වතුන්ට පේන රූපය නිත්‍ය වුනොත් එතකොට ඇහැත් නිත්‍යයි, රූපයත් නිත්‍යයි, වක්ඛු විඤ්ඤාණයත් නිත්‍යයි. වක්ඛු සම්මිඝ්ඝයත් නිත්‍යයි. වක්ඛු සම්මිඝ්ඝයෙන් උපන්න වේදනා, සංඤා, චේතනා නිත්‍යයි යන ගණයට යනවා. පේන රූපය අනිත්‍ය වුනොත්, අර ධර්මයා ඔක්කොම අනිත්‍යයි යන ගණයට යනවා.

එහෙම නැතුව වෙන වෙනම මේ සිකන්ධයෝ හටගන්නෙත් නෑ. වෙන වෙනම නිත්‍ය අනිත්‍ය බලන්නත් බෑ. නුවණින් වෙන වෙනම ගති ලක්ෂණ අවබෝධ කරගන්න පුළුවන්. නමුත් මේ අනිත්‍යයයි කියන කොට කිසිම වෙලාවක දී, මේ ශාසනේ අනිත්‍යයි කියන වචනෙ නිකම්

කියන්නේ නෑ.

- මේ අනිත්‍යයි කියන එක ගැන නම් මට කතා කරන්න වෙනවා
ටිකක් වැඩිපුර -

දැන් ගොඩක් දෙනෙක් හිතාගෙන ඉන්නේ, අනිත්‍යයි කියන්නේ
මේ රූප කලාප බිඳී බිඳී යනවා වෙනස් වෙච්ඡී යනවා. වේගයෙන්
ගලාගෙන යන නිසා. ඉස්සෙල්ලා බලපු කෙනා ඊගාවට බලන්න බෑ.
මොකද එවෙලෙ තිබුන රූප කලාප නෑ. දැන් තියෙන්නේ අලුත් රූප
කලාප කියන තැනකින් අනිත්‍යය කථා කරනවා. වරක් අල්ලපු ගඟ
නැවත අල්ලන්න බෑ. මොකද එවෙලෙ ගැවුන වතුර ටික නෙමෙයි
ඊගාවට ගෑවෙන්නේ. ඒතරම් අනිත්‍යයි. මේ විදියට අනිත්‍යය ගැන කථා
කරනවා. මං මේ කථා කරන්නේ ඔහොම තැනකින් නෙමෙයි. ඔහොම
අනිත්‍යය බැලුවට වැඩකුත් නෑ. ඔහොම අනිත්‍යය නොබැලීම නිසා
නෙමෙයි, කෙලෙස් ඇතිවෙලා තියෙන්නේ. ඔතනින් නෙමෙයි මේක
තරණය කරන්න යන්න තියෙන්නේ. ඇත්ත වෙන්න පුළුවන්. ඇත්තවල්
ලෝකෙ ඕන තරම් තියෙනවා.

නමුත් අපි තේරුම් කරගන්න ඕනේ, අපේ කෙලේසෙ ගෙවෙන්න
ඕන දහම් ටික, අපේ කෙලේසෙ ඇතිවෙලා තියෙන්නේ කොතනින්ද
කියන කාරණාවයි. අපි බැලිය යුත්තේ. අපි ඉපදිවිච හැම කෙනෙක්ම
අනුකූලයෙන් වෙනස් වෙනවා. දිරනවා. මහළු බවට යනවා. මැරෙනවා.
මේක තමයි අනිත්‍යය කියලා අපි හිතන්නේ. මේ අනිත්‍යය මේ
ශාසනෙන් බැහැර අය දන්නේ නැද්ද දන්නවා. රූප කලාප වෙනස් වෙච්ඡී
යන බව භාවනා කරන ඔය පින්වතුන්ට වඩා හොඳට විද්‍යාඥයෝ
භොයාගෙන තියෙනවා. එහෙම බැලුවොත් විද්‍යාඥයෝ රහත් නෙමයි.
ඊටත් එහා ගිහිල්ලා කියයි.

අපි ඔය නිකම් තර්කගත ඥානයකින් කියන්නේ වරක් දැකපු
දේ නැවත වරක් දැකන්න බෑ කියලා. දැකලා නෙමෙයිනේ. විද්‍යාඥයෝ
උපකරණ උදවුවෙන්, රූපය කියන එකේ වෙනස්කම් හොඳට දැකලා
තියෙනවා. එහෙනම් ඒ අයත් සියළු සංස්කාරයෝ අනිත්‍යයි කියලා
දකිනවා. ඇයි හිතාගෙන ඉන්නවා කියනවා සවිඥානක අවිඥානක
මේ හැම වස්තුවක් ම එක දශමයක්වත් එක තැනක තියෙන්නේ නෑ.
අන්තිමට චලිතයක්, ශක්ති ප්‍රභවයක් කියන තැනට යනකම් යනවා.

ඊටත් එහා අනිත් ඔය දුන්න ගොඩක් තියෙනවා.

නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ අනිත්‍යයි කියන්නේ ඔහොම තැනකින් නෙමෙයි. මේ අනිත්‍යයි කියන වචනෙ අයිති මේ ශාසනේට විතරයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් ලෝකෙ පහළ වෙන්නේ 'අනිච්ඡක, අනත්' කියන අකුරු අටකින් යුක්ත වචන තුනක් දේශනා කරන්න. ඊට මෙහා ලෝකය අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණය දන්නෙ නෑ.

එහෙනම් මේ අනිත්‍යය කියන එක මේ ලෝකෙට සාධාරණ නැති එකක්. ලෝකෙ හැමෝටම අයිති නැති එකක්. මේ ශාසනේටයි අයිති නියම අනිත්‍යය කියන එක. ඇත්තටම අනිත්‍ය දකින්න පුළුවන් මේ ශාසනේ විතරයි. ඊට මෙහා කිසි කෙනෙකුට අනිත්‍ය දකින්න බෑ. ඇයි ඒ? අනිත්‍යය ගැන හිතන්න විතරයි පුළුවන්. අනිත්‍යයි කියලා මනසිකාරයක් කළහැකි.

දැන් මේ රූපයෙ, ඉස්සෙල්ලා දැකපු රූප කලාප ටික නෙමෙයි ඊගාවට දකිනකොට කියලා තර්කගත ඥානයක් ඇති කර ගනියි, හිතයි. දැක්කහැකිද ඔය පින්වතුන්ට, පෙනුනෙ නැත්නම් මේ නිත්‍ය සංඥාව අත හැරෙන්නෙ නෑ. මොකද පේන්නෙ නෑ කියන්නෙ අනිත්‍ය බව. නිත්‍ය බව පේනවා කියන එක. එතකොට තියෙන්නෙ නිත්‍ය බව හින්දා ඔය පින්වතුන් කොච්චර හිතුවත් ලෝකෙ තියෙනවා කියන තැනකින් තමයි කෙලෙස් යෙදෙන්නේ.

කොච්චර හිතුවත් මේක කැඩෙනවා. බිඳෙනවා. තණ්හා කරන්න හොඳ නෑ කියලා, මොන විදියට හිතුවත් සංඥාව තියෙන්නෙ, තියෙනවා කියන තැනකින් නම්, ඒ කියන්නේ පේන්නේ තියෙනවා කියන තැනයි නම් ඒකට තියෙන ඇලීම අයිති කරන්න බෑ.

අනිත්‍යයි කියන එක පෙනුනොත් විතරයි මේ සංඥාව නැතිවෙන්නෙ. ඒකයි දැන් මොන විදියට අනාත්මයි කිවුවත් ඔය පින්වතුන්ට තියෙන්නෙ ආත්ම සංඥාව නම්, කටයුතු කරන්නෙ ආත්ම සංඥාව තුළමයි. අනාත්මයි කියලා පෙනුනොත් විතරයි ඒ ක්‍රියාව වෙතස් වෙන්නේ. අනිත්‍යය බලන්නෙ කොහොම ද?

අනිත්‍යය බලන්න නම් අනිවාර්යයෙන් ම හේතු ඵල දහම දැනගෙන තියෙන්නට ඕන.

බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා සියළු සංස්කාරයෝ අනිත්‍යයි කියලා. ඇයි අනිත්‍යයි කියන්නේ.

නිකම් මෝඩකමට අපි හිතුවට බෑ. ඒක සහේතුක වෙන්න ඕනෙ. අනිත්‍යයි නම් අනිත්‍යයි කියන්න හේතුවක් තියෙන්න ඕන.

දැන් අනාත්මයි කිවුවා. අනාත්මයි කියන්න හේතුවක් තිබුනා. අපිට මෙහෙම හම්බ වුනාට පවතින ධර්මතාවය මේක. මේවා හැදුනේ මෙහෙමයි. හැදුන හැටින් පෙන්නලා තියෙන දේත් පෙන්නලා, හැදුන හේතුව අනාත්මයි නම්, ඵ්වැනි හේතුව නිසා පවතින දේත් අනාත්මයි නම්, මේකට අනාත්මයි නොකියා ආත්මයි කියන්න ද? ඵහෙනම් මේක අනාත්මයි, ආත්ම සංඥාව තමන් තුලයි, කියලා වැරද්ද පෙන්නුවා සහේතුකව, කාටවත් දොස් කියන්න බෑ.

ඵහෙනම් ඇහැ අනිත්‍යයි.

රූපය අනිත්‍යයි.

වක්බු විඤ්ඤාණය අනිත්‍යයි.

ඵහෙම අනිත්‍යයි කියන්න නම්, හේතු පෙන්නන්න ඕන. සාධාරණ වෙන්න ඕන. අනිත්‍ය නම් අනිත්‍යයි කියන්න හේතුව මොකක් ද කියන කාරණාව තියෙන්න ඕන. නැත්නම් අපිටත් වෙන්නෙ අනික් ශාසනේක දෙවියො අපිව බේරලා දෙයි කියලා අන්ධ විශ්වාසෙකින් ගන්න එකයි, 'ආ මේවා අනිත්‍යයි තමයි. බුදු භාමුදුරුවෝ කියලා තියෙනවනෙ' කියලා ගන්න එකයි අතර වෙනසක් නෑ.

ඵහෙම නෙවෙයි. අනිත්‍යයි නම් ඇයි අනිත්‍යයි කියන්නෙ. හොඳට සහේතුකව කිවුවෙ නැත්නම් පිළිගන්න බෑ අපිට. ඵහෙනම් මෙන්න මේ නිසයි අනිත්‍යයි කියන්නේ කියන කාරණාව තියෙන්නට ඕනෙ. බුදුරජාණන් වහන්සේ හේතුඵල දහම පෙන්නන්නේ ඒ නිසයි.

යමක් හේතු නිසා නම් හටගන්නෙ, ඒ හේතු ඊක නැතිවෙනකොට ඵලය තියෙනවද කියලා අහනවා. අනිත්‍යය පෙන්නන්න නම් ඵහෙමයි පෙන්නන්න වෙන්නෙ.

දැන් ගහක් නිසා, හිරු ඵළිය නිසා, පොළව නිසා, ඡායාවක්

වැටුනොත්, ඔහුණ ඡායාවට අපි කියනවා එලය කියලා. හේතු කියනවා ගහට, හිරු එළියට, පොළවට, හේතු නිසා හටගන්න එලයක්. හැබැයි එලය කියලා කියන්නෙ හේතු එකක් එකතුත් නෙමෙයි. හේතු ඔක්කොමත් නෙවෙයි. හේතු නැතුව අහේතුකවත් නෙවෙයි හේතු නිසාමයි මේ එලය හටගන්නේ.

ඡායාව කියන්නෙ ගතද? නෑ.

හිරු එළිය ද? නෑ.

පොළවද? නෑ.

එහෙනම් ගහයි, හිරු එළියයි, පොළවයි කියන තුනමද ? ඒ ඔක්කොමත් නෙමෙයි. එකක් එකතුත් නෙමෙයි. එහෙනම් ගහයි, හිරු එළියයි, පොළවයි කියන තුන නැතුව ඡායාව හටගන්නව ද? නෑ.

එහෙනම් ඒවා නැතුවත් නෙමෙයි.

ඒවා නිසාමයි හටගන්නෙ. ඒත් ඒ හේතුවලට අයිති නෑ.

ඒ විදියට සහේතුක වෙන්න ඕන.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා ඡායාව අනිත්‍යයි කියලා.

‘මහණෙනි, ඡායාව අනිත්‍යයි’

ඡායාව ඇතිවුනේ හේතු නිසා නම්,

හේතු නැති වෙනකොට ඡායාව නැති වෙනවා නම්,

ඡායාව නෑ කිවුවෙ නෑ බුදු භාමුදුරුවෝ.

අනිත්‍යයි. නිත්‍ය නෑ. තියෙන්නෙ නෑ. කියන එක කිවුවෙ. නැහැ කියන එකක් නෙමෙයි කිවුවෙ. අනිත්‍යයි කියන වචනෙ තුල තියෙනවද නෑ කියලා. නෑ. නොපවතිනවා කියලා එකක් කියන්නෙ. ඇයි ඒ. මේ ඡායාව අනිත්‍ය යි. හේතු නැතිවෙන කොට නැතිවෙනවා.

ගහ හෝ නැතිවුනොත්,

පොළාව හෝ නැතිවුනොත්,

හිරු එළිය හෝ නැතිවුනොත්,

හේතු තුනම හෝ නැතිවුනොත් ඒ එලය නැති වෙනවා. හේතු තුනක එකතුවක් නිසා නම් හැදුනෙ, මේ එලය නැතිවෙන්න හේතු ඔක්කොම නැති වෙන්න ඕන නෑ. එකක් නැතිවුනත් නැති වෙනවා. ඔක්කෝම නැති වුනත් නැති වෙනවා. මේ හේතු ඇති වෙනකොට ඇති වෙනවා නම් හේතු නැතිවෙනකොට නැතිවෙනවා නම්, මේ ඡායාවට කියන්න සුදුසුම වචනෙ මොකක් ද?

ජායාව කියලා එකක් නැහැ කියන්නත් බෑ. මොකද හේතු ඇති වුනොත් ඇති වෙනවා.

හේතු නැති වෙනකොට නැති වෙන නිසා තියෙනවා කියන්නත් බෑ. එහෙනම් මේකට කියන්න සුදුසුම වචනෙ අනිත්‍යයි. නිත්‍ය නෑ කියලා.

ඒකෙන් කිවුවෙ නෑ. නෑ කියලා. තියෙන්නෙ නෑ. ඒක වෙනස් වෙනවා.

ඒ වගේ බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්නනවා, අපිට රජපයක් පේනකොට, මේ රජපය පේන්න.

- අපි ඕකට උපමාවක් ගනිමු -

මිරිඟුව තියෙන තැනක, ඔය පින්වතුන්ට ජලය වගේ රජපයක් පේනවනේ. දැන් මේ ජලය වගේ රජපය පෙනෙනකොට, ඒ ජලය වගේ රජපෙ පෙනෙන්නෙ, නලියන ස්වභාවයක් තියෙන තැනක, ඇහෙන්න බලපු නිසාම, එබඳු රජපයක් හදලා පෙන්නනවා. ඇහෙන්න තමයි ජලය වගේ රජපයක් හදලා පෙන්නන්නේ.

දැන් එබඳු රජපයක් පේන නිසාමයි ඇහැ ඉපදිලා තියෙන්නෙ. ඒ දෙන්නා නිසයි චක්ඛු විඤ්ඤාණය උපන්නෙ. ඇහෙන්න අවස්ථාවට හදලා පෙන්නන රජපය තමයි අපිට ජලය වගේ පේන්නේ. ඔන්න දැන් ඒ රජපය හදන්න තියෙන හේතුව පෙන්නුවා. ඇහැයි, නිතයි, මුල් වෙලයි මෙබඳු රජපයක් පෙනෙන්නෙ. දැන් මේ ජලය වගේ පෙනෙන රජපෙ දිනා බලන්න.

ඇහැ අහකට ගන්නොත්, නිත අහකට ගන්නොත්, මේ ජලය වගේ පේන රජපෙ ඉතුරු වෙනවද? නෑ. ඉතුරු නැතුවම නැති වෙනවා. දැන් මේ ජලය වගේ පෙනෙන රජපයේ රජප කලාපවල අනිත්‍යය බලන්න පුළුවන්ද ඔය පින්වතුන්ට. රජප කලාප වශයෙන් බිඳි බිඳි යනවා. වරක් බලන ජායාව නෙමෙයි තියෙන්නේ. ඉස්සෙල්ලා තිබුණ රජප කලාපය නෙමෙයි ඊගාවට තියෙන්නෙ වෙන රජප කලාප ටිකක් කියලා බැලුවහැකිද? බෑ. ඇයි ඒ ?

එහෙම බලන්න පුළුවන් එකක් නෙමෙයි. ආයතන පැත්තෙන් උපද්දපු උපාදාය රජපයක් මේ.

උපාදාය රජපවල රජප කලාප බලන්න බෑ. ඔය පින්වතුන් ඒක

දන්නේ නැතුව ඇති. මහා භූතයන්ගේ විතරයි රූප කලාප තියෙන්නේ ශුද්ධාෂ්ටකේ විතරයි තියෙන්නේ. මං උපමාවක් කිවුවොත් මේ මං ඉදිරියේ තියෙන වතුර කෝප්පෙට වැටිලා තියෙන වහළේ ඡායාව, ඒ ඡායාවේ රූප කලාප බිඳි බිඳි යනවා කියලා හිතුවොත් හරිද? වැරදියි නේ.

ඉතින් උපාදාය රූපය කියන්නේ, ඇහැට පෙනෙන උපාදාය රූපය කියන්නේ වතුරේ තියෙන ඡායාව වගේ රූපයක්. මේ ඇහැට පේන්නේ ඔක්කොම එහෙම රූප. අල්ලන්න කියලා වතුරට අත දැම්මොත් වතුර නම් අනුවෙයි. අර රූපෙ කවදාවත් අනුවෙන්න නෑ.

වතුරේ නම් රූප කලාප වෙනස් වෙනවා බලන්න පුළුවන් වෙයි. අර ඡායාවේ පුළුවන් ද? බෑ.

ඔය පින්වතුන් දන්නවද ඇහැට පෙනෙන මේ රූපයත්, ඇහැ නිසාම උපද්දලා තියෙන මහාභූත නොවෙන උපාදාය වූ, වතුරේ තියෙන ඡායා මාත්‍රයක් වෙච්ච රූප මාත්‍රයක් විතරයි කියලා දන්නවද? මේකේ රූප කලාප බලන්න බෑ. රූප කලාප බැලුවත් මේ සංඥාව ගෙවෙන්නේ නැත්තේ ඒ නිසයි.

යම්කිසි කෙනෙකුට පෙනුනොත්, ඇහෙන් බලපු නිසාම ජලය වගේ රූපයක් හදලා පෙන්නවා කියලා දැක්කොත් එයා දන්නවා ඇහෙන් බලන්න ඉස්සෙල්ලා රූපෙ තිබුනේ නෑ. අහකට යනකොට මේ දැකපු රූප නෑ කියන එක එයාට හොඳට තේරෙනවා නේ ද? එතකොට බාහිර තියෙන දෙයක් බැලුවා කියන නිත්‍ය සංඥාව අනන්තරෙනවා. දැකපු එකේ අනිත්‍යය පේනවා.

තේරෙනවද මං කියන එක?

දැකපු රූපෙ අනිත්‍යය පේනවා. ඇහෙන් බලනකම නිසාම ජලය වගේ පේනවා. මේ රූපයක් පේනවා කියලා දැක්කොත් එයා දන්නවා මෙහෙම රූපයක් පේන්න තියෙන හේතුව මොකක් ද? මේ ඇහැ. මෙබඳු ඇහේ ස්වභාවය තමයි මෙහෙම රූපයක් හදලා පෙන්නනකම කියලා දැක්කොත්, එබඳු රූපය හදන්න හේතුවෙච්ච ඇහැ නැතිවෙනකොට ඒ රූපය නැතිවෙනවා කියලා දැක්කොත්, මේ රූපෙට අනිත්‍යයි කියලා කියනවා.

දැන් මුවාට වෙලා තියෙන දේ බලන්න. ඇහැ නිසාමයි රූපයක් හදලා පෙන්නන්නේ. නමුත් එයා දන්නෙ නැති නින්දා එයා හිතන්නෙ බාහිර වතුර වගේ පේන රූපෙ තියෙනවා කියලා. එතකොට තියෙන එක හොයාගෙන දුවනවා. ඔන්න නිත්‍ය සංඥාව.

දැන් අපට මිරිඟුව වගේ රූපයක් දකිනකොට ඒ රූපෙ අනිත්‍යය දකින බව එළඹ සිටින්නේ ඉබේම නේද? ඒකට හේතුව මොකක් ද?

ඒ රූපය ඇතිවුන හේතුව දන්නවා අපි. එහෙ ජලය තියෙනවා නෙමෙයි. අපිටයි ජලය වගේ පේන්නෙ කියන හේතුව දන්නවා අපි. ඒ නින්දා අනිත්‍යය පේනවා. ඔය පින්වතුන් දන්නවද? මේ පෙනෙන අරමුණත්, මිරිඟුවේ වගේ ඇහෙන්නම රූපයක් හදලා මේ පෙන්නන්නේ. නමුත් ඒක නොදන්න නිසා අර මිරිඟුවේ රැවටිවිව මුවාට වගේ අපිට තියෙන දෙයක් හම්බවෙලා පේන්නෙ.

එහෙ තියෙනවා කියලා මේ නිත්‍ය සංඥාව යෙදිලා තියෙන්නෙ අපේ මනසෙ. පේන දේ අනිත්‍ය වුනත් නිත්‍ය සංඥාව අනිත්‍ය වෙන්නෙ නැ. ඒක එහෙමම මනසෙ හිටිනවා. ඒ නිසා යම් කිසි කෙනෙක් අනිත්‍ය සංඥාවෙන් බලනවා නම් කෙනෙකුට ඇස් ඉදිරිපිට රූපයක් එනකොට එයාට හිතන්න පුළුවන් නම්,

දකින්න ඉස්සෙල්ලා තිබුනත් නෙමෙයි.

දැක්කයින් පස්සෙ තියෙනවත් නෙමෙයි.

ඇහෙන්න බලන නිසාම මෙහෙම රූපයක් පේනවා නේද කියලා හිතන්න පුළුවන් නම්, දැකපු දේ පැත්තකට ගිහිල්ලා සිහි කරනකොට මේ තමයි, දැකපු දේ ඇති බවට මනසේ තියෙන නිත්‍ය සංඥාව නේද මේ කියලා හඳුනාගන්න පුළුවන් නම්,

දැන් මෙතන ඉඳලා ඔය පින්වතුන්ට ගෙදර සිහිකරන්න පුළුවන් නම්, සිහි කරන කොටත් හඳුනාගන්න පුළුවන් නම්, මෙහෙම සිහිකරන්න උදවුවෙව්ව ඇහැක් තිබුනා නම්, රූපයක් තිබුනා නම්, චක්ඛු විකල්පාණයක් තිබුනා නම් ඒ ටික නිරුද්ධ වෙලා. නමුත් ඒ නිසා ඇතිවෙව්ව නිත්‍ය සංඥාව නේද මේ තියෙන්නෙ කියලා දකින්න පුළුවන්

නම්, තියෙනවා කියන ගේ බලන්න ගියාමත් අවස්ථාවට ඇහැ හැදිලා රූපෙ හැදිලා, චක්ඛු විඤ්ඤාණය හැදිලා ඒ සංඥාව උපදී. ඒ හැඩේ පෙනෙයි නේද කියලා බලන්න පුළුවන්නම්, තියෙන එක බලනවා නෙමෙයි. අවස්ථාවට උපද්දවා ගෙනයි ආයෙත් බලන්නෙ කියලා තේරෙනවා නම්, ආයෙත් ඒ ටික අතහැරෙන කොට ඇති බවට මනසෙ නිත්‍ය සංඥාව පෙනිලයි කියන එකත් දන්නවා නම්, ඔය පින්වතුන් මෙහෙම බල බලා ගියොත් යම් දවසක් තියෙනවා ගෙදර, ගම, රට, මිනිස්සු, සත්වයෝ කියලා සිහි කරනකොට, මෙහෙම සිහි කරන කොටත් එහෙම දේවල් බාහිර නෑ.

අර ඉස්සෙල්ලා කියපු උපමාවම තමයි තවම මේ කියන්නෙ. ඒ කියන්නෙ ඇස් ඉදිරියට එන්නෙ ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්න ප්‍රත්‍ය නැතිවෙනකොට නැතිවෙන ස්කන්ධ ටිකක්. දැනගත්තත් නැතත් අහකට යනකොටම ස්කන්ධ ටික නැතිවෙනවා. ඔන්න ඇති බවට අපේ මනසෙ නිමිත්තක් හිටිනවා. දැන් ගෙවල් දොරවල්, යාන වාහන, දුවා පුතා කියලා යම්තාක් දේවල් සිහි කරන්න පුළුවන් නම් මේ ඔක්කොම තමන්ගෙ මනසෙ තියෙන නිත්‍ය සංඥාව කියලා දකින්න.

ඔය නිත්‍ය සංඥාව කියන එක විපල්ලාසයක්, කෙල්ලේසයක්, ප්‍රපංචයක්. එතකොට අපි නිතාගෙන ඉන්න ගේ බලන්න කියලා ගියාමත්, මේ තියෙන ගේ හම්බවෙනවා නෙමෙයි. ආපනු ආයතන ටික හැදිලා පේනවා කියන ටික දකින්න. යම් දවසක දී තමන්ට තියෙන කිසි දෙයක් බාහිරින් සිහි කරන්න බැරිනම්, ඇස් ඉදිරිපිටට එනකොට හේතුන්ගෙන් හටගන්න දුක් වූ ස්කන්ධයෝ හමුවෙනවා. හේතු නැතිවෙනකොට නැතිවෙනවා කියන නුවණ තියෙනවා නම්, ඒ අරඹයා සිහි කරන්න පුළුවන්කම මේ මනසෙ තියෙන කෙල්ලේසය, ප්‍රපංචය කියලා දැනගන්න පුළුවන් නම්, තියෙනවා තියෙනවා කියලා අපි සිහි කරලා බලන්න ගියත්, කවදාවත් අපි නිතාගෙන ඉන්න දෙයක් නම් හම්බවෙන්නෙ නෑ. අවස්ථාවට ධාතු නානත්වය ගැටිලා අපිට පේන්නෙ කියලා දකින්න පුළුවන් නම්, දැන් තියෙන්නෙ ශූන්‍යතාවයක්මයි. එහෙම දේවල් හැදිලා නෑ. ආයෙත් ගියොත් හැදිලා පෙනෙනවා.

ඒ කියන්නෙ පැත්තකට ගියාම, මිරිශුව දිහා බලනකොට දැකපු වතුර ටික ඔය පින්වතුන්ට පැත්තකට ගිහින් සිහි කරන්න පුළුවන් ද? බෑ. ඇයි ඒ?

එහෙම දෙයක් නෑ කියලා දන්නවා. ආයෙත් මිරිඟුව පෙනුන නැතට ගිහිල්ලා ඇහෙන්න බැලුවොත් හැදිලා පෙනෙයි කියලත් දන්නවා.

ආයෙත් පැත්තකට ගිහින් සිහි කරන්න පුළුවන්. සිහිකරන කොට සිහි කරන එක මනසයි කියලා දන්නවා. එහෙම එකක් දැන් බාහිර නෑ කියලත් දන්නවා. ආපනු බාහිරට යන්නත් බෑ. ආයෙත් ගියොත් හැදිලා පෙනෙයි කියලා දන්නවා. ඔය උපමාවම සිහි කරන්න.

දැන් සිහි කරද්දින් මෙහෙම දෙයක් බාහිර නෑ. ශුන්‍යතාවයක් තියෙන්නෙ. බලන්න කියලා ගියොත් අර මිරිඟුව ඉදිරියෙ වගේ ආයතනයන්ට හැදිලා ආපනු පෙනෙයි කියලා දකිනවා. ඇති බවට දැන් පේන ටික කෙලෙස් ටිකක් කියලත් දකිනවා.

මේ අනිත්‍ය සංඥාව බහුල කළොත් රූපය වගේම, කනට ඇහෙන ශබ්දයත්, නාසයට දැනෙන ගන්ධයත්, දිවට දැනෙන රසත්, කයට දැනෙන ස්පර්ශයත්, මනසට දැනෙන ධර්මමිශ්‍රාත්, මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේම සියළු සංස්කාරයෝම අනිත්‍යයි කියලා දැක්කොත්, ඔක්කොම ඇති බවට තියෙන්නෙ මනසෙ. මේක තමයි කමී නිමිත්ත. මේ ටික තමයි කෙලෙස් ටික කියලා දැක්කොත්, මෙහෙත් සිහි කරලා බාහිරට යන්න බෑ. ගියාම හම්බවෙනවා මිසක දැන් තියෙනවා නෙමෙයි කියලා, තමන්ට නුවණට ඵලඹ සිටියොත්, ඔය විදියට හිත හිතා නුවණින් බලනවා. ඕකට කියනවා විදර්ශනා කරනවා කියලා.

ශීලයක පිහිටනවා, සමථ කමටහනකින් හිත වඩනවා. හිත වඩමින් ඔය විදියට අනිත්‍යය බලනවා. එතකොට නිත්‍ය සංඥාව නැතිවෙනවා. අනිමිත්ත බව මනසෙ ඵලඹ සිටිනවා.

නිත්‍ය සංඥාව බහුල කළහම ආශ්‍රවයන්ගෙන්, කෙලෙසුන්ගෙන්, පංච උපාදානස්කන්ධයෙන් හිත මිඳෙනවා. ඒ විමුක්තිය හඳුන්වනවා, අනිමිත්ත වේතෝ විමුක්තිය කියලා.

වර්මානසක හේතුන්ගෙන් හටගත්ත එක්ම නිමිත්තක් පමණක් තියෙද්දි, සියළුම නිමිත්තයන්ගෙන් මනස මිදිලා. දැන් වගේ ඔළුව පිරිලා නෑ. ගෙවල්, දොරවල්, ගම රටවල්, ලෝක වලින් මනස පිරිලා නෑ. හිස් ශුන්‍යතාවයක් තියෙන්නෙ. සියළුම නිමිත්තයන්ගෙන්

අනිමිත්තයි. එක්ම සනිමිත්තකමක් තියෙනවා. ඒකට නුවණයි.

මෙන්න මේකට කිවුවා අනිමිත්ත වේතෝ විමුක්තිය කියලා. අනිත්‍යයෙන් බැලුවොත් ඒකට කිවුවා අනිමිත්තයි කියලා.

මේ වේතෝ විමුක්තියට අකෝප්‍යයි කියනවා. ඒකට හේතුව මොකක් ද? සම්මා දිට්ඨිය.

මේ ස්කන්ධයන්ගේ අනිත්‍ය බව, වැරදීමකින්වත් ස්කන්ධයෝ නිත්‍ය බවකින් ඇතිවෙනවා කියලා එකක් නෑ ඒ මනසෙ. මේ වේතෝ විමුක්තිය කුමක් සඳහා ද? නිවන සඳහා.

කුමක් ද නිවන. නිවන දෙආකාරයි.

සෝපදි ශේෂ නිබ්බාන

අනුපදිශේෂ පරිනිච්ඡාණ

ඔන්න ඔය තත්වට පත් කරගන්න වච්ඡානාසක යමක් හම්බවෙනකොට ඒ මොහොත වෙද්දි වෙන කිසිම නිමිත්තක් නැතුව මනස මිදිලා නම්, අනිමිත්ත බවකින් නම් තියෙන්නෙ, එයාට මේ හටගත්ත එක්ම නිමිත්ත හේතු නැතිවුනොත් නැති වෙනවා කියන එක පේනවා ඉබේම.

ඇහෙන දේ ඇතිමෙන් පස්සෙ නැතිවෙනවා කියන එක පේනවා. ඒ ඒ ස්කන්ධයන්ගේ නිරෝධය හසුවෙනවා.

ආශ්‍රවයන්ගෙන් මිදිලා ඒ ඒ ස්කන්ධයන්ගේ නිරෝධය දකින එකට කිවුවා සෝපදිශේෂ නිබ්බාන කියලා.

සෝපදිශේෂ නිබ්බානය කුමක් සඳහා ද?

අනුපදිශේෂ පරිනිච්ඡාණය සඳහා

උපධිශේෂයක්වත් නැතුව ස්කන්ධයන්ගේ පිරිනිවීම සඳහා. කම් ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත ජීවිතය කෙළවර කොට ඇති මේ ස්කන්ධ ටිකත් නිරුද්ධ වෙනවා.

මතු විඤ්ඤාණයාගේ ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් බැසගැනීමකුත් නැතිනම් පහනක් නිවුනා වගේ නිවෙනවා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ ඒ සඳහායි.

එතකොට ලෝකෙන් මිඳෙන්න තියෙන එක ක්‍රමයක් ඔය. ඔකට කිවුවා අනිත්‍ය සංඥාව බහුල කරලා අනිමිත්ත වේතෝ විමුක්තියෙන් මිදුනා කියලා.

ලෝකයේ දුක් සහගත බවෙන් එතෙර වෙන්න නියෙන විමුක්ති මුඛ තුනෙන් විමුක්ති මුඛ දෙකක් ගැන කතා කළා. අනාත්ම සංඥාව බහුල කරලා ශුන්‍යත වේතෝ විමුක්තිය ඇති කරගෙන නිවන් දකින්න. අනිත්‍ය සංඥාව බහුල කරලා අනිත්‍ය සංඥාවෙන් වාසය කරලා අනිමිත්ත වේතෝ විමුක්තිය උපදවාගෙන නිවන් දකින ක්‍රමය.

ඊට පස්සෙ දැන් තුන්වෙනි වේතෝ විමුක්තිය ඇති කරගන්න ක්‍රමය තමයි බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ දුක්ඛ සංඥාව. දුක්ඛ සංඥාව බහුල වශයෙන් වඩලා අප්පණ්ණිත වේතෝ විමුක්තිය ඇතිකර ගන්න හැටි.

එතෙහිදී මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ දුක්ඛ සංඥාව ඇතිකරගන්න ඕන. හැම වෙලාවෙම ස්පර්ශ ආයතන හය කෙරෙහි දුක්ඛ සංඥාවෙන් යම්කිසි කෙනෙක් බලනවා නම්, හරියට තමන්ට අහිත කැමති, අවැඩ කැමති, තමන්ගේ දුකට කැමති හතුරෙක්, වධකයෙක් යම් සේ ද, එසේ මේ ස්පර්ශ ආයතන හය කටයුතු කරන බව හුවමාරිත් බැලුවොත්, තමන්ට දුක්ඛ සංඥාව එළඹ සිටිනවා.

ඒකෙදී අපි මෙහෙම බලමු. නපුරු යක්ෂයෝ, යක්ෂණියෝ, ඉන්නවලු සන්වයන්ව ආභාරයට ගන්න ඕන වුනහම, කන්න ඕන වුනහම. තමන්ගෙ නපුරු රළු ස්වභාවයෙන් ආවහම මිනිස්සු ළං වෙන්නෙ නෑ. දුවනවා. ඒ නින්දා ඒ අය සම්පූර්ණ වෙස් මාරු කර ගන්නවා. හොඳ ලස්සන කුමාරයෙක්, ලස්සන කුමාරිකාවක් විදියට මනුෂ්‍යයෝ ඉදිරිපිටට ඇවිල්ලා කොහොම හරි එක්කෙනෙක්ව දෙන්නෙක්ව රවටාගන්නවා. තමන්ගෙ වසඟයට ගන්නවා. ප්‍රිය ස්වභාවය, ප්‍රිය කටහඬ ප්‍රිය උපදවන ගන්ධය, ස්පර්ශයත් ප්‍රිය උපදවන ස්වභාවයට මවාගන්නවා. මවාගෙන ඇවිල්ලා කතාබහ කරලා හිත දිනාගන්නවා. දිනාගෙන ආවාහ විවාහ කරගන්නම් කියලා එක්කගෙන යනවා. ගිහිල්ලා අත පය කෑලි කඩාගෙන මුරු මුරු ගාලා කනවා.

ඉතින් ඒ යක්ෂයන්ගේ, රාක්ෂයන්ගේ, භූතයන්ගේ ස්වභාවය කරනවා මේ මහා භූත. ඒ නිසා මහා භූත වලට භූතයි කියලා කියනවා. එයා ප්‍රකෘති ස්වභාවයෙන් එන්නෙ නෑ. වෙන ස්වභාවයකින් තමයි, මිනිස්සු ඉදිරියට එන්නෙ. ලස්සණ කාන්තාවක්, පිරිමියෙක්, ලස්සණ ඉඩමක්, ලස්සන ගෙයක්, රත්තරං, රිදී, මුතු, මැණික් විදියට තමයි මේ

පෙනී ඉන්නේ.

අපිට මෙහෙම ඇහැට පෙනෙන හැම රූපයකම හොඳට බලන්න. යටින් හැංගිලා තියෙන්නෙ ඔතන මහා භූත, මහා භූත තියෙන තැනක තමයි. මෙහෙම පෙනී හිටින්නෙ. මේ එක එක විදියට පෙනී ඉඳලා, අපේ මනසෙ රාග, ද්වේශ, මෝහ කියන කෙලෙස් ඇති කරවනවා. එහෙම කළහම මොකද වෙන්නෙ? නැවත නැවත සතර අපායට, ජරා මරණ සංඛ්‍යාත සසරටම ඇදෙන යනවා. සසරටම පමුණුවනවා. එතකොට මේ හැම රූපයක්ම හැම වෙලාවකම බලාගෙන ඉන්නෙ මොන ක්‍රමයකට හරි අපේ මනස මුලා කරලා කෙලෙස් ඇති කරවන්න.

එක රූපයක් එක විදියකට ඉඳලා කෙලෙස් ඇති කරවන්න බැරි වුනොත්, එයාම තව විදියකට පෙනී හිටිනවා. ඔන්න රන්, රිදී, මුතු, මැණික් විදියට පෙනී ඉඳලා කෙලෙස් ඇති කරවලා කෙනෙක් අල්ලාගන්නවා.

එහෙම බැරිවුනොත් දරු මුණුපුරෙක් විදියට පෙනී ඉඳලා අල්ලාගන්නවා. කෙනෙක්ට එහෙම බැරි වුනොත් ලස්සණ ගෙයක් දොරක් විදියට පෙනී ඉඳලා අල්ලාගන්නවා. එක එක කොටස් එක එක ඒවට අනුවෙනවා.

තව කෙනෙක් එහෙම බැරිවුනොත් බැහැර ඉඩ කඩමක් විදියට පෙනී හිටිනවා. තව කෙනෙකුට එහෙම බැරි වුනොත් යාන වාහනයක් විදියට පෙනී හිටිනවා.

මේ විදියට ඇහැට පෙනෙන රූපය සම්පූර්ණම හැම රූපයක්ම හරියට අපි නොදන්නවා වුනාට විශාල හතුරුකමක් අපිට කරන්නෙ. අපි නිතරාගෙන ඉන්නෙ රූපය විතර අපිට උපකාරී වූ, උදවු වූ, අපිට නිතරෙම වූ තව දෙයක් නෑ වගෙයි.

නමුත් ඔය පින්වතුන් දකින්න මේ රූප විතර අපිට අවැඩ පිණිස, අපිට අහිත පිණිස, අපිව දුකට පමුණුවන්න කැමති වෙන තව එකම දෙයක්වත් නෑ. ඒ නිසයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ස්කන්ධ මාර කියලා මේ පංචඋපාදානස්කන්ධයටත් මාර කමින් මතක් කළේ. මාරයා කරන කෘත්‍ය ටික කරනවා මේ ස්කන්ධ ටික. මොන මොන විදියකට හරි

පෙනී ඉඳලා අපේ මනස තුළ රාග, ද්වේෂ, මෝහ කෙලෙස් ඇති කරනවා. මනස තුළ රාග, ද්වේශ, මෝහ කෙලෙස් ඇති කරනවා. එක ක්‍රමයකට බැර වුනොත් නව ක්‍රමයකට නව ක්‍රමයකට බැරවුනොත් නව ක්‍රමයකට.

එහෙම ඉඳලා හරියට අර මස් කඩේකට ගෙනියන සතෙක් වගේ, සම්පූර්ණම අත පය කුඳලලා ගෙනියන සතෙක් වගේ, නණ්ඞාවෙන් වෙලලා, බැඳලා මේ ජරා මරණ සංඛ්‍යාත සසරට ඇඳගෙන යනවා. කෙනෙකුට පුළුවන්නම් මේ ඇහැට පෙනෙන රූපය දිහා නුවණින් බලන්න. මේ එක එක විදියට පෙනී හිටියත් මෙතන තියෙන්නෙ මහා භූත ටික නේද. අපි පේන දේට කැමති වුනොත් කැමති වෙලාවියෙන්නෙ මහා භූත ටිකට. මොකද මහා භූතයන්ගේ උපාදාය රූපයක්.

ඇහැ මහා භූත තියෙන තැනක මෙහෙම සටහනක් හඳලා තියෙන්නෙ.

මෙහෙම පේනකොට මහා භූත මෙතන තියෙනවා කියන්න තියෙන ලක්ෂණය මේ. පෙනෙන එක. පේන දේට අනුවුනොත් අපි අනුවෙලා තියෙන්නෙ සතර මහා ධාතු රූපෙට. මේ හැම රූපයක් ම හැම වෙලාවෙම උත්සාහ කරන්නෙ අපේ මනස තුළ රාග, ද්වේශ, මෝහ ඇති කරන්න. එක එක ආකාරයට.

අර මං කියන්නෙ, දැන් ක්‍රිකට් සෙල්ලම් කරන කොට, ක්‍රීඩකයෝ දහ දෙනෙක් එකොළොස් දෙනෙක් එක පැත්තක් වෙලා පිට්ටනිය තනියම රකින කොට, ඒ ඔක්කෝටම විරුද්ධව බෝලෙට ගහන කෙනා තනියම එක පැත්තක් වෙලා. අර ඔක්කොගෙන්ම බේරෙන්න ඕනෙ. ඒ වගේ ස්පර්ශ ආයතන හයකට මැදිවෙලා, ධාතු අටළොසකට මැදිවෙලා ඔක්කොම එක පැත්තක් වෙලා තියෙද්දි මේ තනියම එතෙර වෙන්න තියෙන්නෙ. පුදුම කැප කිරීමක් මෙකෙදි තියෙනවා.

මොකද මේ ස්පර්ශ ආයතන හය, හැත්තම් අටළොස් ධාතුව, අපේ අභිත පිණිස, දුක් පිණිස, පීඩා පිණිස, පැමිණිලා තියෙන්නෙ. හැම වෙලාවෙම චූරි මොහොතක වැරදීමකින් හරි තමන්ගෙ මනසෙ රාග, ද්වේශ, මෝහ ඇති කරලා සසරට පමුණුවන්න තමයි මේ ඔක්කොම

නියෙන්න.

හොඳට අපි දකින්න ඕන. මේ හැම රූපයක් ම අපිව ජරා මරණ සසරට ගෙනියන්න ආපු වධකයෝ වගෙයි නේද කියලා හිතනවා නම්, මේ හැම රූපයක් ම අනිත්‍ය දෙයක් හැටියට, දුක් දෙයක් හැටියට, රෝගයක් හැටියට, උලක් හැටියට, ඇයි එහෙම හිතන්නේ? මේ හැම වස්තුවක් ම අනිත්‍යයි. අනිත්‍ය වෙන දේවල් උරුම කරවන නිසා අනිත්‍යයි. මෙලොව වේවා, පරලොව වේවා යම් දුකක් තියෙනවා නම් ඒ සියළුම දුක ගෙනත් දෙන නිසාත් ඒ ධර්මයෝ දුක නිසාත් මේ ස්පර්ශ ආයතනය දුකයි. ඒ ධර්මයෝ සත්ව පුද්ගල නොවන නිසා, ඒ සත්ව, පුද්ගල නොවූ ධර්මාවයෝ උපද්දන නිසාත් අනාත්මයි.

මෙලොව වේවා පරලොව වේවා යම්තාක් රෝග තියෙනවා නම් ඒ රෝගයන්ගෙන් නොමිඳෙන්නෙ මෙන්න මේ ධර්මයන්ට ඇඳිලා බැඳිලා ඉන්න නිසයි.

මේ විදියට අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, රෝගයක් වශයෙන්, උලක් වශයෙන්, ගඩක් වශයෙන්, සතුරෙක් වශයෙන්, වධකයෙක් වශයෙන් අපට බලන්න පුළුවන් නම්, හරියට හතුරෙක් අපේ යහපත චුට්ටක්වත් බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ නෑ. අයහපතම බලාපොරොත්තු වෙනවා වගේ. අපේ සැනසිල්ල බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ නෑ. අපේ දුකම බලාපොරොත්තු වෙනවා වගේ, මේ ඇහැට පෙනන හැම රූපයක් ම අපේ දුකම පාර්ථනා කරලා තියෙන්නෙ. අපි නොදන්නවා වුනාට, අපේ දුකම බලාපොරොත්තුවෙන් ඉන්නෙ. මොකද ධර්මාවය යෙදිලා තියෙන්නේ එහෙම.

පේන එකදු රූපයකට, අඛටක් තරම් දේකට හරි රූපෙකට ඇලුනා නම් ඇලුන කෙලේසයෙන් දුක උපද්දෙනවා. සසරට පමුණුවනවා. ඒ නිසා මේ ඇහැට පෙනන හැම රූපයක් ම අපිට දුක් පිණිස නම් පවතින්නෙ, දුක උපද්දවන හේතුවට පමුණුවන්න නම්, අපායට ගෙනියන කෙලෙස් ඇතිකරවන්න නම්, ප්‍රේත ලෝකෙට පමුණුවන කෙලෙස් ඇතිකරවන්න නම් මේ බලාගෙන ඉන්නෙ, නිරයට පමුණුවන නිරිසන් ලෝකයට පමුණුවන කෙලෙස් ඇති කරවන්න නම් බලාගෙන ඉන්නෙ. මේ එකක්වත් අපිට හිතෙන්නිවද එහෙනම් ඉන්නෙ. නෑ.

එහෙනම් එබඳු වූ රූපය උපද්දවන මේ ඇහැ තියෙනවා නම් ඒ

ඇහැත් අරගෙන තියෙන්නෙ අපේ යහපත පැත්ත නෙමෙයි. අපේ කෙලෙස් උපද්දන රූපෙ පැත්ත. එබඳු වූ චක්ඛු විඤ්ඤාණයක් තියෙනවා නම්, ඒ රූපෙ කරලා තියෙන්නෙත් අපිට පස මිතුරු පැත්තක්. අවැඩ පැත්තක්. එබඳු වූ චක්ඛු සම්ප්ප්පයක් තියෙනවා නම්, ඒ චක්ඛු සම්ප්පය කරලා තියෙන්නෙත් අපිට යහපත පිණිස නෙමෙයි.

ඒ නිසා හොඳට දකින්න මේ චක්ඛු සම්ප්ප්ප ආයතනය කියන්නේ සම්පූර්ණ අපේ දුක පිණිස පවතින ධර්මාවයක්. මේ චක්ඛු සම්ප්ප්ප ආයතනය එකදු ධර්මාවක් හරහා හෝ ඇලීම් වශයෙන් හෝ ගැටීම් වශයෙන් හෝ රැවටීම් වශයෙන් මනස බැඳුනොත් එබඳු කෙනා සතර අපායෙන් මිදෙන්නෙ නෑ. ජරා මරණ දුකෙන් මිදෙන්නෙ නෑ. සසරට පමුණුවනවා. ඒ නිසා හරියට තමන්ව මරණයට පමුණුවන වධකයක් ඵලඹ සිටියා වගේ.

මෙන්න මේ විදියට දුක්ඛ සංඤ්ඤාවෙන් බලන්න පුළුවන් නම්, එහෙම ටික ටික හිතන්න පුළුවන් නම්,

ඒ වගේ ම කන, ශබ්දය, සෝත විඤ්ඤාණය, කුමන කුමන ආකාරයකට හෝ ශබ්දය අපතුල ඇලෙන බව හෝ ගැටෙන බව හෝ මෝහය ඇතිකරවන්නමයි උත්සාහවත් වෙලා තියෙන්නෙ. හැම ශබ්ද රූපයක් ම ඇලෙන , ගැටෙන, රැවටෙන ස්වභාවය අපේ මනස තුළ ඇති කරවලා නැවත සසරට පමුණුවන්නමයි තියෙන්නෙ. එහෙනම් ඒ ශබ්ද එකක්වත් අපිට හිතෙන්නවත් අපිට හිත වැඩ පිණිස ඇවිල්ලා නෑ. කටයුතු කරලා නෑ. ලෝකෙ තුල තියෙන කිසියම් ශබ්දයක් අප්පරාමර බව ඇති කරවන්න ඇවිල්ලා නෑ. ඒ බව නුවණින් බලන කෙනාම, නුවණ නිසා ම අප්පරාමර වෙනවා මිසක, ශබ්දය කියන රූපය හැම වෙලාවෙම ලෝකෙ තුල තියෙන උපාදානීය වූ ශබ්ද රූපය අපිට ජරා මරණ දුක ගෙනත් දෙන්නම හේතු වෙනවා.

ඊට පස්සෙ උපාදානීය වූ යම් ගන්ධ රූපයක් තියෙනවා නම් ඒ ගන්ධයන් කුමන ආකාරයකට හෝ මල් සුවඳ හැටියට හෝ විලවුන් සුවඳ හැටියට හෝ හඳුන්කුරු සුවඳ හෝ සතෙක් මැරිව්ව ගඳ හෝ අශූචි දුර්ගන්ධය හෝ කුමන විදියකට වේවා ඇලීම් වශයෙන් හෝ ගැටීම් වශයෙන් හෝ රැවටීම් වශයෙන් හෝ අපේ මනස තුල රාග, ද්වේශ, මෝහ ඇති කරලා තියෙනවා. අන්තිමට රාග ද්වේෂ, මෝහ

ඇති කරන්න හේතු වූ ස්කන්ධයෝ නිරුද්ධ වෙනවා. නමුත් ඒ රාග, ද්වේශ, මෝහ නිරුද්ධ වෙන්නෙ නෑ. ඒක ඊට පස්සෙ මරණාසන්න මොහොතෙ තව නිමිත්තක් උපද්දලා ඒ නිමිත්තට අනුව නැවත ප්‍රතිසන්ධිය ලබලා නැවත, සසර අරගෙන යනවා.

ඒ වගේම රසය ගත්තහම කුමන ආකාරයක රසයක් ඵලඹ සිටියත්, කයට ගැටෙන ස්පර්ශ ගන්න, කුමන ආකාරයක ස්පර්ශයක් වුනත්, හිතට දැනෙන උපාදානීය වූ ධර්මමණ දකින්න. ඒ උපාදානීය වූ ධර්මමණ හැම එකක්මත් කරලා තියෙන්නෙ අපේ මනස තුල රාග, ද්වේෂ, මෝහ ඇති කරන එක. රාග, ද්වේෂ, මෝහ ඇති කරන්න හේතු වුන ධර්මයෝ නිරුද්ධ වෙනවා. නමුත් ඇතිවනු ඒ කෙලේස නැති වෙන්නෙ නෑ. ඒ තෘෂ්ණාව නැති වෙන්නෙ නෑ.

මේ රූපය එන්න එන්න දිරනවා. තණ්හාව නම් එන්න එන්න තරුණ වෙනවා. තණ්හාව කියන එක දිරනවා නම් කමක් නෑ. තණ්හාව දිරන්නෙ නෑ. තණ්හාව එන්න එන්නම අළුත් වෙනවා. කෙලේසෙ තරුණ වෙනවා.

අන්තිමට ගත්තහම යථාර්ථය අපිව වටකරගෙන ඉන්න, අපි කියලා හිතාගෙන ඉන්න, ජීවිතය කියලා හිතාගෙන ඉන්න, අපිට හිතෙහිසි, උපකාරයි කියලා හිතාගෙන ඉන්න මේ ස්පර්ශ ආයතන හයම, කරලා තියෙන එකම දේ තමයි, තමන්ව සසර පරා මරණ දුකට පමුණුවන්න හේතුවෙන කෙලෙස් ඇති කරන්න එක එක ආකාරයකට පෙනි ඉඳලා.

හතුරෙක් තව හතුරෙකුට අවැඩක් යම් සේ කැමති ද, අවිඥානක, අවේතනික වුනත් ඒ වස්තුවෙන් කරලා තියෙන වැඩේ එබඳුයි. අපි හැමකෙනාගෙම අවැඩ, අයහපත, දුකමයි මේ ස්පර්ශ ආයතන හයෙන් කැමති වෙලා තියෙන්නෙ.

ඒ නිසයි බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ මේ ස්පර්ශ ආයතන හය හම නැති ඵලදෙනක් වගේ කියලා. හම නැති ඵලදෙනක් වතුරකට බැස්සොත් වතුරේ ඉන්න මාළු වගේ සත්තු කොටනවා. දුකට පත් වෙනවා. බිම නිදාගෙන හිටියොත්, කඩියො, කුඹි වගේ සත්තු කනවා. ගහකට හේත්තු වෙලා හිටියොත් ගහේ ඉන්න වේයො, කුඹි වගේ සත්තු කනවා. කිසිවකටත් හේත්තු නොවී අහස ඇසුරු කරගෙන

හිරියොත් කපුටො, ගිජුලිහිණියෝ වගේ සත්තු කොටනවා.

මේ හම නැති ඵලදෙන යම් යම් තැනකට හේත්තු වුනොත් ඒ ඒ තැනින් දුක එනවා. ඒ වගෙයි කියනවා මේ සර්පය ආයතන හය. කුමන කුමන ආකාරයකින් ස්පර්ශයක් ඇති වුනත් ඒ නිසා එන්නෙ දුකක්මයි කියලා යම් කලෙක දකින්න පුළුවන්නම්, අන්න ඒ විදියට බලන එකටයි දුක්ම සංඥාව කියන්නෙ. එතකොට දුක සැප වශයෙන් පේන්නේ නෑ. ඇයි ඒ?

සැප විදියට ආවත් ලෝභය ඇති කරලා සතර අපායට දාන්න කටයුතු කරලා නේද කියලා සැප වේදනාවත් සතුරෙක් වගේ පේනවා නම්, දුක් වේදනාව පටිඝය තරහව ඇති කරලා සතර අපායට දාන්න කටයුතු කරනවා නම්, උපේක්ෂා වේදනාව මෝහය ඇති කරලා සතර අපායට දාන්න කටයුතු කරලා තියෙනවා.

ස්පර්ශ වුනොත් සැප වේදනාවක් හෝ දුක් වේදනාවක් හෝ උපේක්ෂා වේදනාවක් ඇති වෙයි. ඒ තුන් වේදනාවම රාග, ද්වේශ, මෝහ ඇති කරයි. ඇති කරලා සසරට යන්න කටයුතු කරලා තියෙනවා මිසක උපාදානීය වූ මේ අවිද්‍යා සම්ඵස්සයෙන් එකදු ස්පර්ශයක්වත් අනාශ්‍රව භාවයට උදවු කරලා නෑ අපිට. කෙලෙසුන්ගෙන් මිදෙන්න උදවු කරලා නෑ.

කනට ඇහෙන උපාදානීය වූ හැම ශබ්ද රූපයක් ම සැප සහගත නම් ලෝභය අපේ මනස තුල ඇති කරයි. දුක් සහගත නම් ද්වේශය ඇති කරයි. උපේක්ෂා සහගත නම් මෝහය ඇති කරයි. අන්තිමට ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ ඇති කරන්න හේතු වූ ධර්මයෝ නිරුද්ධ වෙනවා. නමුත් ලෝභ, ද්වේෂ නිසා අපි සතර අපායට හෝ එහෙම නැත්නම් නැවත මනුෂ්‍යයෙක් දෙවියෙක් වෙලා වුනත් අකුසල් කරලා සතර අපායට හෝ යන්න පුළුවන්. මේ විදියට ජරා මරණ සංඛ්‍යාන සසරටම ඇදල දාන කෘත්‍යයි කරන්නෙ.

මේ විදියට මේ ස්පර්ශ ආයතන හය දිහා හොඳට බලන්න. ස්පර්ශ ආයතන හයෙන්ම කරන්නෙ අපිට එක්කො දුක හදුල දිලා. නැත්නම් දුක හදාගන්න උදවු කරලා සෘජුව හෝ වක්‍රව දුක හදලා දෙන්න කටයුතු කරලා. හම නැති ඵලදෙන වගේ ම ලෝකයා දුක හෝ දුක හදාදෙන මාවතේමයි ඉන්නෙ. ගැලවෙන්න බැරි විදියට.

විදුර්ගනාව කියන්නේ වෙන මුකුත් නෙමෙයි. ආශ්වාදයෙන් ලෝකෙ දිනා බලන්නෙ නෑ. මේ ඇතින් කුමන ආකාරයකට බැලුවත් අන්තිමට තමන් තුල ඇලීම ඇතිවෙන ගැටීම ඇතිවෙන මෝහය ඇතිවෙන විදියට උපකාර වෙලා නේද නියෙන්නෙ මේ හැම රූපයක් ම කියලා බලනවා නම් මේ ඇතැ කියන්නෙ, රූපය කියන්නෙ, චක්ඛු විඤ්ඤාණය කියන්නෙ තමන්ව මරණයට පත් කරන්න ඵලඹ සිටි වධකයෙක් වගෙයි කියන මට්ටමකට එනවා යම් දවසක. සතුරෙක් කියන මට්ටමකට එනවා.

මෙන්න මේ විදියට හිතන හැටි දැනගෙන ශිලයක පිහිටනවා. සමථ කමටහනකින් හිත වඩ වඩා ස්පර්ශ ආයතන හයට අරමුණු එනකොට හෝ මනෝමයෙන් රූපයක් ශබ්දයක් ගැන සිති කරන කොට හෝ ඒක බලලා ඒක ඇසුරු කරන්න ඉස්සෙල්ලා ඒක හොඳට විනිශ්චය කරනවා බලන්න යන ඇසුරු කරන්න යන රූපෙ මෙන්න මෙහෙමයි නේද කියලා.

මේ විදියට මේ ස්පර්ශ ආයතන හයම 'සබ්බෙ සංඛාරා දුක්ඛා' සියළු සංස්කාරයෝ දුකයි කියන අදහස ඇතිවෙන විදියට බලන්න ඕන.

තමන් හොඳට දන්නවා ස්පර්ශය ආයතන හයේ ම ඇත්ත ඕක. එහෙනම් දුරුවො ඉන්නවා, ගෙවල් තියෙනවා. රන්, රිදී, මුතු, මැණික් තියෙනවා කියලා ඒවායේ යහපත ඇති බව, සැප විඳින්න පුළුවන් බව, සැනසිල්ල ඇති බව කියලා ගතියක් හිතේ තියෙනවා නම්, මේකට තමයි හිතේ තියෙන සුඛ සංඥාව කියලා කියන්නේ. සැපයි කියන විපල්ලාසය කියලා කියන්නේ මෙන්න මේකට.

එතකොට හොඳට තේරෙනවා. දුක් වූ ස්කන්ධයෙයි ඇස් ඉදිරිපිටට එන්නෙ. සැපයි කියන අදහස යෙදෙන්නෙ මනසෙ. අපි සැපයි කියලා සිති කරද්දීත් තියෙන්නෙ දුක් වූ ස්කන්ධයෝ. දුක් වූ ස්කන්ධයෝ ඇස් ඉදිරිපිටට එනවා. ඒවා සැපයි කියන අදහසම යෙදෙනවා. අපි සැපයි කියලා සිති කරනකොටත්, බාහිර තියෙන්නෙ දුකයි කියන නුවණ ඇතිකරගන්න වෙනවා. යම් දවසක් තියෙනවා ලෝකය සැපයි කියන අදහසින් බලන්න බෑ. බැලුවට හිත රැවටෙන්නෙ නෑ. දුකයිම කියලා නුවණින් පෙනෙන මට්ටමක් එනවා.

මෙන්න මේ විදියට බැලුවහම, බහුල කළහම, ආශ්‍රවයන්ගෙන්, කෙලෙසුන්ගෙන්, සැපයි කියන සංඥාවෙන් හිත මිඳෙනවා. සැපයි කියන දැක්මෙන් හිත මිඳෙනවා. ඒ මිදීමට කියනවා, අප්පණිහිත වේතෝ විමුක්තිය කියලා. ඒ කියන්නේ මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ ප්‍රාර්ථනා කටයුතු කරමිනි විය යුතු කිසිම දෙයක් එයාට නෑ. අප්පණිහිත කියලා කියනවා. පණිහිත කියන්නේ, ප්‍රණිධි කියලා කියන්නේ ප්‍රාර්ථනා කියන එකට. ලෝකෙ හැම වෙලාවෙම මොනවා හරි දෙයක් බලාපොරොත්තු වෙනවා.

දුරුවො වශයෙන් හෝ ගෙවල් වශයෙන් හෝ මිල මුදල් වශයෙන් හෝ ඉඩකඩම් වශයෙන් හෝ සැපෙන් ඉන්න හෝ සැනසිල්ලෙන් ඉන්න හෝ අනාගතේට හෝ දැන් හෝ මොනම හරි දෙයක් ප්‍රාර්ථනා කරන බලාපොරොත්තුවෙන ගතිය තමයි ලෝකෙ තියෙන්නේ. ඒකට කියනවා ප්‍රණිධි කියලා. ප්‍රාර්ථනා, පැතුම් මෙහෙම වේවා කියලා හැඟීමක් හරි තියෙනවා නම් ඒකත් ප්‍රාර්ථනාවක්.

එතකොට යම් කිසි කෙනෙකුට ස්පර්ශ ආයතන හය සතුරෙක් වගේ, වධකයෙක් වගේ, දුකක් හැටියට රෝගයක්, උලක්, ගඩක් හැටියට කියන සංඥාව එළඹ සිටියම මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ ගතයුතු, ප්‍රාර්ථනා කටයුතු කිසිම දෙයක් එයා දකින්නේ නෑ.

ඉතින් ලෝකයා නොදන්නවා වුනාට, ප්‍රාර්ථනා කළොත් මට දුරුවෙක් ලැබේවා, ගෙදරක් ලැබේවා. රන් ලැබේවා, රිදී ලැබේවා, කියලා ප්‍රාර්ථනා කළොත්, දුකම ප්‍රාර්ථනා කරනවා නේද? ලෝකයාට දුකම උපදිනවා නේද? දුකම ලැබෙනවා නේද? දුකම උපදිනවා, දුකම නිරුද්ධ වෙනවා. දුකම පවත්වනවා. නමුත් විපල්ලාසයකට සැපයි කියන අදහසක්ම මනසෙ පවත්වනවා. ඒකෙන් දුක්ඛ සංඥාව, දුක් වූ යථාර්ථය වහලා තියෙනවා.

සම්මා දිට්ඨි කියලා කිවුවේ ලෝකයේ යථා ස්වභාවය කියන මේ දුක්ඛ සංඥාවෙන් බලනවා. ඒක තමයි ඇත්ත. මේ දුක කියන එක ධර්මයෝ දුක් අර්ථයෙන් ද, ඒ ධර්මයෝ නිසා දුක ගෙනත් දෙන අර්ථයෙන් ද, මේ ස්පර්ශ ආයතන හයම දුකයි කියන කාරණාව නුවණින් බලන්න. එහෙම බලපු කෙනාට ස්පර්ශ ආයතන හයේ ගතයුතු බලාපොරොත්තු

විය යුතු, ප්‍රාර්ථනා කටයුතු කිසිම දෙයක් නැහැ. සියළු ප්‍රාර්ථනාවන්ගෙන් මිඳෙනවා. ඒ මිදීමට කියනවා අප්පණිහිත වේතෝ විමුක්තිය කියලා. ප්‍රණිධි නෑ ඵයාට. ප්‍රාර්ථනා නෑ.

ප්‍රාර්ථනා නැති එකම කෙනා තමයි රහතන් වහන්සේ කියලා කියන්නේ.

ඒ ආශ්‍රවයන්ගෙන්, කෙලෙසුන්ගෙන් හිත මිඳෙනවා. පංච උපාදනස්කන්ධයෙන් ම මිඳෙනවා. ඒ මිදීම කුමක් සඳහා ද?

නිවන සඳහා

අන්න ඒ විදියට දුක දැකලා 'අපි නිබ්බින්නෙහි දුක්ඛේ' දුකේ කලකිරෙනවා.

කලකිරෙනකොට නො ඇලෙනවා.

නොඇලෙනකොට ආශ්‍රවයන්ගෙන් මිඳෙනවා. කෙලෙසුන්ගෙන් මිඳෙනවා. සිත මිඳෙනවා.

මිදුනහම මිදුනා කියන අකෝප්‍ය ඥාණ දර්ශනය පහළ වෙනවා.

අකෝප්‍යයයි කියන්නේ මේ ස්පර්ශ ආයතනය සැපයි කියලා ආපහු රැවටෙයි කියලා එකක් නෑ. එව්වරට ඵයාට දුක්ඛ සංඥාව එළඹ සිටිනවා.

දැන් අද අපි දුකයි කියලා බැලුවට, එක වෙලාවකට දුකයි කියලා එළඹ සිටිනවා. අවස්ථාවට හිත, සැප සංඥාවෙන් මිදුනට, ඒ මිදීමට අකෝප්‍යයි කියන්නේ නෑ. ඇයි තව ටිකකින් ආයෙන් සැපයි කියලා දකිනවා. සමහර දේවල් හෝ සැපයි කියලා දකිනවා.

මේ වේතෝ විමුක්තියෙදී, හැම වෙලාවේම, හැමදේම, ලෝකෙ තුල තියෙන, දුකයි කියන සංඥාව එළඹ සිටිනවා. ඒ නිසා ඒ වේතෝ විමුක්තිය අකෝප්‍යයි. වෙනස් වෙන්නේ නෑ කියනවා.

මෙන්න මේ මට්ටමට මනස පත්වුනහම, මත්තේ කටයුත්තක් නෑ කියන තැනට පත්වෙනවා. මොකද අපිට කරන්න පුළුවන් එව්වරයි.

කෙලෙසුන්ගෙන් මිඳෙන්න, ආශ්‍රවයන්ගෙන් මිඳෙන තැනට කළ හැකියි අපිට. ඒ කෙලෙසුන්ගෙන් මිදුනේ, ආශ්‍රවයන්ගෙන් මිදුනේ

මොකටද?

කුමක් සඳහා ද?

නිවන සඳහා

නිවන දෙආකාරයි.

සෝපදිශේෂ නිබ්බානය නැත්නම් ක්ලේශ පරිනිව්‍යාණය

අනුපදිශේෂ නිබ්බානය නැත්නම් ස්කන්ධ පරිනිව්‍යාණය

ආශ්‍රවයන්ගේ, කෙලෙසුන්ගෙන් පිරිනිවුණා. පිරිනිවුන නිසා ස්කන්ධයෙන්ගේ නිරෝධය පෙනවා. දකින දේ දැකීමෙන් පස්සෙ නිරුද්ධයි. අහන දේ ඇහීමෙන් පස්සෙ නිරුද්ධයි. කියන එක සියළුම ආකාරයට පෙනෙන්නෙ ඔන්න ඔය මට්ටමට ගිය මනසකට විතරයි.

ඒ ආශ්‍රවයන්ගෙන් මිදිලා, කෙලෙසුන්ගෙන් මිදිලා, දකින දේ දැකීමක් පමණයි. අහන දේ ඇහීමක් පමණයි කියන මට්ටමක, ඒ ද ප්‍රත්‍යය නිසා හටගෙන ප්‍රත්‍ය නැතිවෙනකොට නැතිවෙනවා කියන ටික දකින බවට පත් කරලා ජීවිතේ, ජීවත්වෙන කෙනාට කිව්වා රහතන් වහන්සේ කියලා.

කෙලෙස් නෑ පිරිසිදු ජීවිතය.

හටගන්න ස්කන්ධයෝ නිරුද්ධ වෙනවා. ඇති බවට රැස්වෙන්නෙ නෑ. කම් රැස්වෙන්නේ නෑ.

පේන දේ පේනවා. පේන දේට හිතන්න බැරි නෑ.

හිතුවහැකි. කියන්න බැරි නෑ. ඕන දෙයක් කිවුවහැකි. කරන්න බැරි නෑ. ඕන දෙයක් කරන්න පුළුවන්. වතුර එකක් ගන්න. වතුර එකක් දෙන්න. ඕන දෙයක් කරන්න පුළුවන්. නමුත් දැකපු දේ දැකීමෙන් පස්සෙ නිරුද්ධ වුනහම, හිතපු දේත් නිරුද්ධයි. කියපු දේත් නිරුද්ධයි. කරපු දේත් නිරුද්ධයි. කම් රැස්වෙන්නෙ නෑ. රහතන් වහන්සේලාට කම් රැස්වෙන්නෙ නෑ. උපපයට යන්නෙ නෑ.

අපිට වෙන්නෙ කම් රැස්වෙනවා. ඒ කිවුවෙ ඔය පින්වතුන් මේ ඉදිරියෙන් ඉන්න කෙනෙකුට බනින්න. ගහන්න. එයා ගැන නරක විදියට හිතන්න. ඔය හිතපු, කියපු, කරපු ඔක්කොම අපි හොඳට දන්නවා. බැන්නොත් බැනපු වචනෙ නැති වෙනව නේ. හිතුවොත් හිතපු සිතුවිල්ල නැතිවෙනවනේ. කළොත් කළ ක්‍රියාව නැතිවෙනවා නේ. නැති වුනාට ඔය පින්වතුන් හිතපු, කියපු, කරපු ඒ නිමිත්ත නැති වුනේ

නැත්නම් ඔය පින්වතුන්ට කම් නැතිවුනා කියලා කියන්නේ නෑ, ඒ නිමිත්ත තියෙනකොට කළ කී දේවල් තියෙනවා කියන ගණයට යනවා.

මරණාසන්න මොහොතේ සිතිවෙන්නකොට කළ කී දේවල් ඔක්කොම ඒකෙ තියෙනවා.

ඔය පින්වතුන් පෙනෙන දේට හිතනවා, කියනවා, කරනවා, පෙනෙන දේවල් ඇති බවට මනසේ රැස්වෙන්නකොට, ඒ රැස් වුනේ මොනවද? කම්

ඔය වගේ හිතපු, කියපු, කරපු, හැමදෙයක් ම ලෝකයාට රැස්වෙනවා මිසක අස්වෙන්නේ නෑ. රහතන් වහන්සේලාට කම් රැස්වෙන්නේ නෑ කියලා කියන්නේ. කර්ම නිරෝධයි කියන්නේ හිතීම, කිම් කිරීම නතර වුනා නෙමෙයි. හිතන්න, කියන්න, කරන්න පුළුවන්, නමුත් හිතපු, කියපු, කරපු නිමිත්තක් තියෙනවා නම් ඒක ඉතුරු නැතුවම නිරුද්ධ නම්, හිතපු, කියපු, කරපු, දේන් නිරුද්ධයි.

මිරිගුව දිහා බලන්නකොට ජලය වගේ පෙනුනොත් ඒ පේන ජලයට - දැන් හොඳට දන්නවා මේ ඇහැ නිසා මේ පෙනුනේ, අවස්ථාවටයි හටගත්තේ, ඉතුරු නැතුව නැතිවෙනවා කියන නුවණක් තියෙනවා. තියාගෙන - අනේ මේක මිරිගුව නේද කියලා නම් කරන්න. වතුර වගේ නේද කියලා නම් කරන්න. මේකට අපි වතුර කියලා කියමු නේද කියලත් නම් කරන්න, වතුර තිබුනොත් හොඳයි.මම වතුරට ආසයි, ආදරෙයි මින එකක් කියන්න.

අහකට යනකොටම දැකපු එක නැතිවුනා නම් දැන් ඒකට කරපු කියපු දේන් නෑ.

නමුත් අපිට වෙන්නේ, ලෝකයාට කම් රැස්වෙනවා කියලා කියන්නේ, හිතපු, කියපු, කරපු, දේවල් තියෙනවා කියන එක නෙමෙයි. හිතපු, කියපු, කරපු නිමිත්තක් ඉතුරුයි නම් ඒ තමයි කර්ම ඉතුරු වෙනවා කියන්නේ.

රහතන් වහන්සේලා කියන්නේ.

ආශ්‍රවක්ෂය වුනොත් කම්ක්ෂයයි. කම් රැස්වෙන්නේ නෑ. කෙලෙස් නෑ. කෙලෙස් නැති නිසා කර්ම, කෙලෙස් රහිතයි. එතන එතන ස්කන්ධයන්ගේ නිරෝධය දකිමින් ජීවත් වෙනවා. අළුතින් භවයකට

යන්න තියෙන කර්ම කෙලෙස් ටික නැති කරලා එතන එතන ස්කන්ධ මාත්‍රයකින් පිවිත් වෙනවා.

පීචිතය කියන්නේ හැම වෙලාවෙම ක්ෂණයයි. මොහොතයි. ඒ ස්කන්ධයෝ විතරයි. ජේන වෙලාවට පෙනෙන අධිකරණය විතරයි.

අැහෙන වෙලාවට අැහෙන අධිකරණය විතරයි. ඊට පෙර - පසුත් මනස පිරිසිදුයි. කර්ම, කෙලෙස් නෑ. මේ විදියට පිවිත් වෙනවා.

මේ පීචිත සන්නතිය අවසන් වෙනකොට,

මේ පීචිතයේ තියෙන ආයුෂයත් ඉවර වෙනකොට පුරාණ කර්මයෙන් හටගත්ත මේ ඉන්ද්‍රිය ටිකත් බිඳිලා යනවා. කල් ඇතුළමයි. නැවත ප්‍රතිසන්ධියකට යන්න තියෙන කර්ම කෙලෙස් ටික නතර කළේ. ඒ හින්දා මතු භවයකුත් නෑ.

එතකොට තියෙන දුක් වූ ස්කන්ධ ටිකත් නිරුද්ධ වෙනවා. මතු දුකත් නූපදින කොට නිවුනා කියලා කියනවා.

පුද්ගලයෙක් නිවන් දැක්කා නෙවෙයි.

දුක් වූ ස්කන්ධයෝ නිරුද්ධ වුනා.

දුක් වූ ස්කන්ධයෝ නිවීමට ගියා කියලා කියනවා.

මේ දුක් වූ ස්කන්ධයන්ගේ නිරෝධයට කිවුවා නිවන කියලා .

මේ ස්කන්ධ නිරෝධය සාක්ෂාත් කරගන්න බැරිවුනේ අපේ මනසේ තියෙන, නිත්‍ය, සැප, ආත්ම, කියන විපල්ලාසය නිසා.

ඒ ස්කන්ධයෝ අනිත්‍යයි, දුකයි, අනාත්මයි, එබඳු ධර්මා මනස ඉදිරිපිටට එනකොට නිත්‍යයි, සැපයි ආත්මයි කියන විපල්ලාසය යෙදුනා හැමදාම. විපල්ලාස ඇති කරන්න හේතුවෙවිච අනිත්‍ය වූ දුක් වූ අනාත්ම වූ ස්කන්ධයෝ නිරුද්ධ වෙලා ගියා. විපල්ලාසය නිරුද්ධ වුනේ නෑ. ඒ විපල්ලාසය ස්කන්ධයෝ උපද්දලා, ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් විඤ්ඤාණය ආපසු බැසගන්නා. ආයෙත් එතන ද මේ වගේ ආයතන ටිකක් හැදුනා. එතනත් අනිත්‍ය වූ දුක් වූ අනාත්ම වූ ආයතන ටික නිසා ආයෙත් ඒ මනසේ ප්‍රපංච ටික යෙදෙනවා. කෙලෙස් යෙදෙනවා. ඒ ස්කන්ධයෝ නිරුද්ධ වෙනවා. ඒ කෙලෙසය ආයෙත් ප්‍රතිසන්ධි හදනවා. මේ විදියට ආපු සසර කෙළවරක් නෑ. යන සසරත් කෙළවරක් නෑ.

එක කාරණාවක් දකින්න. අපි හැමෝම ඇවිදින්නේ මේ සසර, දුක් විඳින්නේ මේ සසර, කෙලෙස් නිසා. මේ අවිද්‍යාව නිසා. අපි දැනගෙන හිටියේ නෑ. අපිගාව තියෙන කෙලෙස් නිසයි සසර

ඇවිදින්නේ. අපි ගාව තියෙන කෙලෙස් නිසයි අපි දුක් විඳින්නේ කියලා.

මොකද අපේ කෙලෙස් ටික අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ස්කන්ධයන්ට පතිත වෙලා හින්දා නිත්‍යයි, සැපයි කියන අපේ කෙලෙස් ටික අපේ ඇතේ තියෙන කණ්ණාඩියෙ පාට පතිත වෙලා තියෙන්නේ ඉදිරියෙන් තියෙන රූපට. ඒ බව අඳුනන්නේ නැති අපි ඉදිරියෙ තියෙන රූපෙ නිල්පාටයි කියලා හිතුවේ. අපේ මනසෙ තියෙන කෙලෙස් ටික අනිත්‍ය වූ දුක් වූ අනාත්ම වූ ස්කන්ධයන්ට පතිත වෙලා නිසා, අපි ගාව තිබුන ආශ්‍රවයන්ට අරමුණු වෙලා තිබුණ නිසා, අපේ උපාදානයට හසුවෙලා තිබුන නිසා, අපි හිතුවේ මේ ස්කන්ධයෝ පුද්ගලයෙක් කියලා. ස්කන්ධයෝ සැපයි කියලා. ස්කන්ධයෝ තියෙනවා කියලා.

නමුත් මේ ස්කන්ධයන්ගේ අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම බව වහලා අපේ මනසින් මේක ඇති කරලා කියලා දැක්කේ නෑ. දන්නේ නෑ.

බුදු භාමුදුරුවෝ තමයි, අපිට පැහැදිලි කරලා දන්නේ සත්‍යයක් අවබෝධ කරලා දන්නා ඔබලා ලෝකය මෙහෙම දැක්කට, ඔබලාට ලෝකය මෙහෙම පෙනුනට, ඇත්ත තමයි මේ ලෝකේ අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම බව කියලා.

ඒ බව දැක්කොත් අපේ මනසේ ප්‍රපංච ටිකක් කියලා තේරෙනවා. ඒක දකින මට්ටමට ආවොත් කලකිරෙනවා. ඵදාට මේ අනිත්‍ය වූ දුක් වූ අනාත්ම වූ ධර්මයෙ ඇලෙන්නේ නෑ. ඵදාට මේ කෙලෙස් ප්‍රභීත වෙනවා. ආශ්‍රවයන්ගෙන් හිත මිඳෙනවා. ඒ කෙලෙසුන්ගෙන් හිත මිදුනහම, ආශ්‍රවයන්ගෙන් හිත මිදුනහම, කියනවා අනුපාදා පරිනිර්වාණය කියලා. කිසිවක් උපාදාන වශයෙන් නොගෙන කෙලෙස් පිරිනිවීමෙන් පිරිනිවුණා, රහතන් වහන්සේ කියලා.

ඔය තැනට එන්නයි බුදුභාමුදුරුවෝ මග දේශනා කළේ. මේ ටික පිරිසිදු ඇත්ත. මෙහි බුදු රජාණන් වහන්සේ පහළ වුනත් ඔය ටිකමයි දේශනා කරන්නේ. ඒ හින්දා එතකම් ඉන්න ඕන නෑ. අප්‍රමාදීව කෙනෙක් උත්සාහවත් වුනොත් ආශ්‍රවක්ෂය කරගන්න බැරි නෑ.

මේ දේශනාවට හොඳට ඇහුම්කන් දන්නා නම් ඔය පින්වතුන්ට ප්‍රශ්න ඉතුරු වෙන්නේ නැතිවෙයි.

“ස්වාමීන් වහන්ස, අපිට කමටහනක් කියන්න” කියලා. මට කියන්න වෙන කමටහන් නෑ. මම ඵහෙම භාවනා දෙන්න දන්න කෙනෙක් නෙමෙයි. මොකද මම දන්න කමටහන තමයි මේ මම කිවුවේ.

ඔය පින්වතුන්ට තියෙන්නෙ ශීලයක පිහිටලා - කමටහනක් හැටියට ඕනනම් මට තව එකක් කිවුවහැකි සමට් කමටහනකින් හිත වඩන ක්‍රමය කිවුවහැකි -

ඒ කමටහනකින් හිත වඩ වඩා මේ තුන් ආකාරයෙන් එක් ආකාරයකට හිතන්න. නුවණ බහුල කරන්න. යෝනියෝ මනසිකාරය කරන්න.

නිතේ උපදින්නෙ හැම වෙලාවෙම නිත්‍ය වශයෙන් හෝ සැප වශයෙන් හෝ ආත්ම වශයෙන් උපදින නිමිති. ඒ උපදින ධර්මතාවයන්, ඒ නිමිති උපදිනකොට ඒ ධර්මතාවය කෙලේසයක් හැටියටත්, බාහිර තියෙන ධර්මතාවය අනිත්‍ය බවෙන් හෝ දුක් බවෙන් හෝ අනාත්ම බවෙන් බලන්න.

ආයෙන් අනිත්‍ය වූ, දුක් වූ, අනාත්ම වූ, ස්කන්ධයෝ හමුවෙන කොට තමන් තුල කෙලෙස් යෙදෙන හැටි බලන්න. මෙව්වරයි කරන්න තියෙන්නෙ.

තමන්ගෙ මනසෙ කෙලෙස් යෙදෙන හැටි සිහි කරන්න. අපිට සිහි කරලා බාහිරේ බලන්න යන්න බෑ. ඒක වැරදියි කියන එක දකින්න.

මේ විදියට කාලයක් කරනකොට ඔය පින්වතුන් විශේෂණයකට පත්වේවි.

තමන්ට තේරෙයි මේක මොන තරම් ද කියලා. අද ඔය පින්වතුන් උදේට හවසට ගාථාවක් හැටියට කියලා වන්දනා කරන ගාථාවල ගුණ හදවතට දැනෙයි.

‘ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සන්දිරිඨිකො, අකාලිකො, ඒතිපස්සිකො, ඕපහසිකො, පච්චත්තං වේදිතබ්බො, විඤ්ඤති’ කියන වචන ටික ඔය පින්වතුන් තුලින් කියවෙයි.

ඒ නිසා අප්‍රමාදීව මේ ධර්මයේ යෙදිලා තමන්ගේ නිවීම, තමන්ගේ මිදීම, මේ පීචිතයේ ම හදාගන්න උත්සාහවත් වෙන්න කියන එක මේ වේලාවේදී මතක් කරන්නවා. මොකද සසරට වැටුණොත් කවුරු වෙනුවෙන් හරි, අපිව බේරගන්න කිසිම කෙනෙක් එන්නෙ නෑ කියන එකත් මතක් කරන්නවා.

ඒ නිසා ලෝකෙටත් උපකාර කරන්න. හැබැයි තමන් තමන්ව රක්ෂිත ස්ථානයක තබාගෙන කටයුතු කරන්න හැම වෙලාවෙම වග බලා ගන්න.

හිතේ හිතේ ස්වභාවය තමයි, නිතරම ගතු කියනවා, කේලාම් කියනවා වගේ නොයෙක් නොයෙක් සංඥා අරමුණු උපද්දලා දෙනවා. ඒ හැම එකකටම එහෙයි කිය කියා ඔළුව වනන්නෙ නැතුව හිත රිකක් සෘජුව තබාගෙන ඒ එන අරමුණු වලට ප්‍රතිවිරුද්ධ විදියට හිතන්න හැම වෙලාවෙම උත්සාහවත් වෙන්නට ඕනෙ.

එහෙම උත්සාහයෙන් හිතන කෙනයි, හැම වෙලාවෙම විශේෂණයකට පත් වෙන්නෙ.

ඉතින් මේ දේශනාව ඔය පින්වතුන්ට මරණින් පසුව නොව, මේ පීචිතයේ දී ම අනුපාදා පරිනිර්වාණය සඳහා හේතු උපනිශ්‍රය වේවා..

සාදු! සාදු!! සාදු!!!